PROGRAM TV NA TYDZIEŃ

Głos znad Niemna

Pismo Związku Polaków na Białorusi • Rok wydania V • 22 - 28 sierpnia 1994 r. • nr 33 (119)





NUNCIUSZ PAPIESKI W GRODNIE

Z wielką radością katolicy Grodna i okolic spotkali w kościele katedralnym nunciusza papieskiego na Białorusi księdza biskupa Agoscino MARCETTO. Nunciusz papieski spotkał się także z Przewodniczącym Grodzieńskiej Rady Obwodowej Siemionem Domaszem. Podczas spotkania , w którym brał udział ksiądz biskup Aleksander Kaszkiewicz - ordynariusz diecezji Grodzieńskiej, omówiono szereg ważnych spraw dotyczących sytuacji kościoła katolickiego na Grodzieńszczyźnie. Ksiądz biskup Agoscino Marcetto odprawił Mszę św., w której uczestniczyło ponad półtora tysięcy wiernych. Był obecny w Grodnie także arcybiskup Mińsko - Mohylewski Kazimierz ŚWIĄTEK.

Na zdjęciach: podczas wizyty nunciusza papieskiego w Grodnie. Fot. Michał ANISZCZENKO.

JAK PRENUMERUJĄ NASZĄ GAZETĘ?

Już ponad 6 lat odradza się polskość na Białorusi. Ale jeszcze nie wszyscy nasi rodacy rozumieją po co to się odbywa. Półwiekowe zaćmienie bolszewickie daje się we znaki.

Piąty rok ukazuje się gazeta "Głos znad Niemna", na którą oczekuje kilka tysięcy naszych rodaków. Niestety nie do wszystkich jeszcze ona dociera. Nakład gazety mógł być większy, żeby w rejonowych oddziałach ZPB odpowiedzialnej odnosili się do prenumeraty. Większość prezesów zapomina, że prenumerata jest ważnym kierunkiem ich działalności.

Najwięcej - ponad 4 tys. egz. - gazety otrzymują w obwodzie grodzieńskim, ale na ponad trzysta tysięcy Polaków to łza w morzu. Około 600 egz. otrzymują Polacy Witebszczyzny, 900 -Mińszczyzny, ponad 400- w obwodzie brzeskim, po kilkadziesiąt gazet czytają na Mohylewszczyźnie i Homelszczyźnie. Dobrze prenumerują gazetę w Wołkowysku (prezes Anna Sadowska), w rejonie grodzieńskim (prezes Józef Łucznik), rejonie ostrowieckim (prezes Stanisław Mackiewicz), w rejonie brasławskim (prezes Wiktor Maculewicz), w rejonie nieświeskim (prezes Wanda Niżewicz).

Słabo prenumerują gazetę w mieście Grodno (prezes St. Piełuć), Lidzie (prezes I. Tyrkin), Oszmianach (prezes J.Januszko), Szczuczynie (prezes A. Kubyszyn), Brześciu (prezes J. Trzeciak), Baranowiczach (prezes T. Sieliwończyk), rejonie werenowskim(prezes H. Fomiczewski) i in., gdzie zamieszkują duże skupiska Polaków.

Przypominamy, że prenumerata na IV kwartał trwa do 15 września. Zwracamy się do wszystkich naszych rodaków z prośbą o swojeczasową prenumeratę naszej gazety.

SPOTKANIE W RADZIE MINISTRÓW

W Radzie Ministrów Republiki Białoruś odbyło się spotkanie wicepremiera Wiktora Gonczara z kierownikami narodowościowych organizacji społecznych. W spotkaniu brał udział prezes ZPB Tadeusz Gawin, który w rozmowie z wicepremierem opowiedział o sprawach jakimi obecnie zajmuje się Związek. T. Gawin podkreślił, że najważniejszym zadaniem dla Polaków Białorusi jest obecnie budowa szkół z polskim językiem wykładowym i Centrum Kultury Polskiej. W. Gonczar zgodził się z postulatami prezesa T. Gawina i obiecał pomoc w realizacji tych planów.

E.S.

UCZENI Z WARSZAWY I POZNANIA NA GRODZIEŃSZCZYŹNIE

Na Grodzieńszczyźnie jest dużo ciekawych pomników i zabytków historycznych. Od kilku lat przyjeżdżają do Grodna. Lidy, Nowogródka i in. interesujących miejscowości uczeni i studenci z wyższych uczelni Polski, aby zapoznać się z tym bogactwem. Niedawno studenci z Warszawy i Krakowa pod kierownictwem dr Marii Kałamajskiej-Saeed, zapoznali się z zabytkami sztuki sakralnej Grodna i Oszmiany. A naukowcy z Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu zbierali folklor polski w rejonie werenowskim.

A.S.

Premia dla nauczycielki

Świetłana Dundar po ukończeniu Studium Nauczycielskiego w Mrągowie wróciła do swojej rodzinnej wsi Słobódka rejonu brasławskiego. Młoda nauczycielka w ub.r. szkolnym nauczyła ojczystego języka polskiego 380 dzieci w trzech szkołach Brasławia i słobódzkiej szkole średniej. Młody pedagog aktywnie uczestniczy w życiu rejonowego oddziału ZPB, zorganizowała zespół amatorski. Niedawno za znaczne osiągnięcia w odrodzeniu oświaty polskiej Ś. Dundar otrzymała premię - milion rubli.

Zmiany w kierownictwie PZD

W Mińsku odbyło się posiedzenie Rady Naczelnej Polskiego Zjednoczenia Demokratycznego, na którym został wybrany przewodniczący tej partii.

Na stanowisko prezesa PZD jednogłośnie wybrano Konstantego Tarasiewicza. Pan Tarasiewicz ma 59 lat, urodził się na Nowogródczyźnie. Ukończył Technikum Budowlane w Mińsku i Wszechzwiązkowy Instytut Inżynieryjno-Budowlany w Moskwie. Obecnie pracuje na stanowisku zastępcy dyrektora generalnego Zjednoczenia "Promtechmontaż" w Mińsku.

W.P.

NO NARESZCIE!

Głowa administracji obwodu smoleńskiego A. Głuszenko podpisał dwa zarządzenia, dotyczące niesławnej pamięci Lasu Katyńskiego: "O wprowadzeniu wyjątkowego reżimu użytkowania terenów w Lesie Katyńskim" oraz "O likwidacji dziecięcego sanatorium pulmonalogicznego "Kozie Góry"."

W związku z przedsięwzięciami, celem których jest realizacja rządowych decyzji, dotyczących uwiecznienia pamięci ofiar wojen i represji w Katyńskim Lesie("Kozie Góry") na mocy pierwszego zarządzenia ustala się wyjątkowy reżim użytkowania tych terenów: zabrania się przebywanie osób w uroczysku "Kozie Góry" w celach rekreacyjnych, zabrania się zbierania płodów leśnych i traw leczniczych oraz organizowanie imprez kulturalno-zdrowotnych, turystycznych i sportowych.

Zleca się Smoleńskiemu Zarządowi Leśnemu zabezpieczenie Lasu Katyńskiego w niezbędne środki przeciwpożarowe, a także wspólne z Obwodowym Zarządem Spraw Wewnętrznych zapewnienie przestrzegania warunków reżimu specjalnego przy użytkowaniu Katyńskiego Lasu.

Na mocy drugiego zarządzenia zgodnie z Porozumieniem pomiędzy Rządami Federacji Rosyjskiej i Rzeczypospolitej Polski z dn. 22 lutego 1994 r. "O grobach i miejscach pamięci ofiar wojen i represji" przewiduje się wyswobodzenie terenów, przylegających do miejsc pamięci i grobów, od wszelkiego rodzaju zabudowań, których charakter nie odpowiada obliczu tych miejsc, oraz likwidację dziecięcego sanatorium pulmanologicznego "Kozie Góry", ulokowanego w pobliżu grobów w Lesie Katyńskim. Budynki sanatoryjne zostaną przekazane Komitetowi d/s Kultury administracji obwodu smoleńskiego.

Najbliższy czas pokaże, czy coś ruszyło z martwego punktu.

Mikołaj ILKIEWICZ
Włodzimierz GAŁANOW

Uwaga grodnianie!

23 sierpnia o godz. 19.00 w Teatrze Lalek odbędzie się uroczystość z okazji 50 rocznicy Powstania Warszawskiego.

Uroczystość uświęci występ zespołu "Głos znad Niemna".

SERDECZNIE ZAPRASZAMY!

AKTUALNOŚCI • FAKTY • WIADOMOŚCI

BRASŁAWIANIE W SUPRAŚLU





W malowniczym mieście Brasławiu od dawna mieszkają Polacy.Kilka lat tu aktywnie działa Oddział Związku Polaków na Białorusi, którym prezesuje Wiktor Maculewicz. Obecnie Oddział liczy kilkaset osób.Cieszy fakt,że do Związku idzie coraz więcej młodzieży.

W sierpniu duża grupa młodzieży z rejonu brasławskiego bawiła w Polsce, odpoczywała w miejcowościach uzdrowiskowych. Na przykład zespół "Brasławianie", którym kieruje Agnieszka Bołoszko odpoczywał w Supraślu, często występywał z koncertami.

***Na zdjęciach*: członkini zespołu Tatiana Olechnowicz, Aleksandra Apanczonek, Katarzyna Kluczenowicz, Daria Spiridonowa, Katarzyna Czarna i Agnieszka Bołoszko; spotkanie z zespołem z Supraśla.**

W kilku zdaniach

❒ 20 sierpnia odbyła się "denominacja " białoruskiego rubla, która polega na tym , że liczby figurujące na banknotach będą odpowiadały rzeczywistej ich wartości. Odpowiednio przewidywana jest dziesięciokrotna "zniżka"cen.

❒ Na mocy decyzji Prezydenta RB Aleksandra Łukaszenki został zdymisjonowany minister gospodarki leśnej Gieorgij Markowski.

❒ Od 15 sierpnia dwukrotnie podrożały koszta przejazdu środkami komunikacji miejskiej w Mińsku.

❒ W Wilnie odbył się zjazd Białorusinów z Krajów Nadbałtyckich. W obradach zjazdu wzięli udział przedstawiciele BNF i organizacji "Baćkauszczyna".

❒ 14 sierpnia b.r. w Wilnie odbył się Nadzwyczajny Zjazd Związku Polaków na Litwie, na którym przekształcono Związek z organizacji społeczno-politycznej w organizację społeczną oraz powołano polską partię polityczną o nazwie Akcja Wyborcza Polaków na Litwie.

❒ 64% Polaków opowiada się za obowiązkową lustarcją osób pełniących niektóre funkcje w państwie.

❒ 94% Polaków uważa, że polskie produkty spożywcze mogą śmiało konkurować z zachodnimi. W kraju zaczynają powstawać sieci sklepów, oferujących wyłącznie polskie wyroby.

❒ Wśród 12 milionów statystycznie palących Polaków są 4 miliony kobiet Wśród palących także wiele nauczycieli i lekarzy. Nałogowi palacze zmuszają do biernego palenia (wdychania dymu) 26 milionów obywateli.

❒ Kazdego roku papierosy zabijają 420 tysięcy Amerykanów. W kraju tym pali tytoń 27% ogółu obywateli.

❒ Wojska rosyjskie stacjonujące w Kaliningradzie nadal nie będą się mogły przemieszczać do Rosji przez terytorium Litwy.

❒ Ponad 17,5 milionów spośród 22 mln Koreańczyków uczestniczylo w uroczystościach pogrzebowych Kim Ir Sena.

❒ Najpopularniejsze filmy wyswietlane w Polsce w I półroczu b.r.: "Lista Schindlera", "Psy 2", "Tajemniczy ogród". W pierwszej dziesiątce znalazło się 8 filmów polskich.

❒ W Teatrze Wielkim w Warszawie odbyła się premiera oratorium "Quo vadis" Feliksa Nowowiejskiego

❒ W 1993 r. w Polskim Wojsku miało miejsce 349 samowolnych oddaleń żołnierzy. Sądy wojskowe za samowolne oddalenie wydały 253 wyroki bez kary pozbawienia wolności i 59 kar aresztu wojskowego oraz więzienia.

Festiwal Chórów Polonijnych

Pod koniec lipca 1994 r. w Koszalinie odbył się VIII Światowy Festiwal Chórów Polonijnych pod patronatem Marszałka Senatu RP Adama Struzika, Ministerstwa Kultury i Sztuki RP, Wojewody Koszalińskiego i Prezydenta Koszalina. Organizatorami Festiwalu były: Stowarzyszenie "Wspólnota Polska" oraz Rada Krajowa w Warszawie.

Tegoroczny Festiwal zbiegał się z trzema ważkimi rocznicami historycznymi: dwie z nich wiązały się z historią walk o niepodległość Polski - 200 rocznica Powstania Kościuszkowskiego i 50 rocznica Powstania Warszawskiego, trzecia zaś przypomina, że 175 lat temu urodził się Stanisław Moniuszko największy twórca narodowych oper, kompozytor pieśni i muzyki, które podtrzymywały poczucie narodowe Polaków w czasach zaborów. Gabriela Cwojdzińska, przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego w swoim słowie powitalnym powiedziała: "Chcemy, byście razem z nami wspomnieli te rocznice historyczne, które nas łączą boć z jednego jesteśmy pnia..." W Festiwalu udział wzięły zespoły z trzech kontynentów i z dziesięciu państw świata. Z Białorusi udział wzięło cztery zespoły. "Gerbera" z Brześcia, jego repertuar jest obszerny, znajdują się w nim pieśni wielkich kompozytorów (Bach, Schubert, Bizet, Moniuszko) oraz polskie przedwojenne przeboje.

Marzeniem Reginy Sokołowskiej, kompozytorki i wokalistki zespołu jest zakup organów do kościoła p/w Podniesienia Świętego Krzyża w Brześciu i właśnie na ten cel przeznacza dochody ze swych koncertów.

Chór "Iwianka" z Iwia powstał w 1989 r. przy Oddziale ZPB w Iwiu. Zespół obecnie liczy 30 śpiewaczek i śpiewaków. Kierownikiem chóru i jednocześnie akomponiatorem jest Józef Janukowicz. W repertuarze "Iwianki" są polskie pieśni i przyśpiewki ludowe, pieśni żołnierskie i patriotyczne, ułańskie "żurawiejki", a także ludowe piosenki białoruskie.

Przyjechał do Koszalina również "Kraj Rodzinny" z Baranowicz. Powstał on jesienią 1990 r. przy Klubie Polskim. Występował w różnych ośrodkach polskich na Białorusi, m.in. w Mińsku, Grodnie, Mozyrzu, Lachowiczach oraz w Polsce: w 1993 r. w Brzegu Dolnym i w Twardogórze oraz w 1994 w Gdyni.

W Festiwalu udział wziął Ludowy Zespół Pieśni i Tańca "Lechici" z Grodna. Członkowie chóru rekrutują się z młodzieży grodzieńskich szkół średnich, studentów, pracowników przedsiębiorstw oraz ośrodków kultury. Od początku istnienia zespół dał ponad 80 koncertów na Białorusi i w Polsce. W 1993 roku otrzymał dyplom uznania na II Międzynarodowym Festiwalu Folklorystycznym w Krakowie, a z IX Światowego Festiwalu Polskich Zespołów Folklorystycznych Rzeszów 93 wrócił z nagrodą i Dyplomem Honorowym.

Inicjatorką powstania "Lechitów" i ich kierownikiem jest p. Regina Zawadzka.

VIII Światowy Festiwal Chórów Polonijnych stał się świętem, dzięki któremu spotkali się rozmiłowani w polskiej pieśni, w polskiej tradycji i kulturze rodacy z różnych miast i państw świata.

Opracowała Irena ARTISZ

Zespół "Lechici" ogłasza konkurs do grupy tanecznej i chóralnej. Prosimy o zgłoszenie się dziewcząt i chłopców w wieku od 15-25 lat do Szkoły Sztuki: BŁK,23. Zajęcia odbywają się każdy poniedziałek, wtorek i piątek o godz 19.30.

ODMŁODZENIE PO 65 LATACH
Nowy dolar od 1996 r.

Departament skarbu Stanów Zjednoczonych ujawnił plany zasadniczych zmian w wizerunku sławnego zielonego tła dolara. Owo "face-lifting" - jak nazwała to agencja Reutera - ma na celu utrudnienie pracy nowym pokoleniom wysoko kwalifikowanych fałszerzy amerykanskiej waluty, którzy używając najnowoczesniejszych drukarek i kopiarek wprowadzają na rynek banknoty wartości milionów dolarów.

Zapowiedziane zmiany obejmą banknoty o nominałach od 1 do 100 dolarów, przy czym nowa studolarówka pojawiłaby się dopiero w 1996 r. Departament skarbu planuje wprowadzenie powiększonych portretów na każdym banknocie i odpowiadających im na drugiej stronie znaków wodnych. Oprócz tego przewiduje się jeszcze inne zmiany:

- wprowadzenie nitki zabezpieczającej, która nie będzie mogła być reprodukowana w świetle kopiarki;

- użycie do produkcji nowych banknotów farby fluorescencyjnej, która zamienia kolor w zależności od kąta, pod którym się patrzy na pieniądz;

- mikrodruk w rysunku banknotu i kolorowe włókna wtopione w papier;

Oczekuje się, iż pierwsze tak zabezpieczone banknoty dolarowe gotowe będą w 1995 roku, a na rynku pojawią się w 1996 r. Sekretarz Skarbu Lloyd Bentsen podkreślił, iż zmiany te nie zostały spowodowane jakimkolwiek kryzysem czy konkretnym zagrożeniem, lecz mają na charakter wyprzedzającego uderzenia w stosunku do fałszerzy operujących coraz doskonalszym sprzętem do podrabiania, zarówno w samych Stanach Zjednoczonych, jak i za granicą.

F.N.

ZAPRASZAMY NA UROCZYSTOŚĆ

W latach 1918-1920 w okolicach W. Brzostowicy walczył 7 pułk piechoty legionów. Bój o samą W. Brzostowicę był stoczony 21 września 1920 roku. W walce tej zginęło 15 oficerów i 275 szeregowych. Odznaczonych srebrnymi krzyżami orderu "Virtuti Militari" V-tej klasy zostało 17 osób, "Krzyżem Walecznych" - 460 oficerów i szeregowych.

Po wojnie szczątki poległych były zebrane i pochowane w jednym miejscu "Grobie Nieznanego Żołnierza". Był tam postawiony duży pomnik, a na każdej mogile płyta i krzyż z napisem.

W 1939 roku pomnik częściowo został zniszczony. A doszczętnie wszystko zostało zniszczone w 1970 roku. Na miejscu "Grobu Nieznanego Żołnierza" stanął budynek szkolny. W 1992 r. mieszkańcy W. Brzostowicy oraz oddział ZPB zwrócili się do władz miejskich z prośba o odbudowę zniszczonego pomnika.

Pomnik będzie ustawiony już w innym miejscu, koło cmentarza. (Na starym miejscu władze miejskie nie pozwalają.)

Uroczystości poświęcenia pomnika poległym w latach 1918-1920 w okolicy Brzostowicy są zaplanowane na 22 września 1994 r.

Jeszcze została odnaleziona mogiła pomordowanych we wrześniu 1939 r. dwóch Polaków - inżynierów Liźmiewicza i Boretti, którzy są pochowani na naszym cmentarzu. Członkowie ZPB W. Brzostowicy odnaleźli tę mogiłę i już został postawiony pomnik, płyta i ogrodzenie. Wyświęcenie odbędzie się 22 września. Oddział ZPB w W. Brzostowicy serdecznie zaprasza na uroczyste poświęcenie pomników członków rodzin żołnierzy Brzostowickiego Rejonowego 7-go Pułku Piechoty, wszystkich rodaków z całej Grodzieńszczyzny i spoza jej granic oraz wszystkich chętnych do wzięcia udziału w tych uroczystościach.

Wiesława BAJER

Prezes Oddziału ZPB

✍OGŁOSZENIA

Oddział ZPB w Wołkowysku zaprasza wszystkich chetnych do udziału w II Dniach Kultury Polskiej, które się odbędą w dn. 25-27 sierpnia b.r. w Wołkowysku. Impreza została zorganizowana przez Oddział ZPB, Stowarzyszenie "Straży Mogił Polskich" i Dolnośląski Oddział Stowarzyszenia "Wspólnota Polska".

Program Dni m. in. przewiduje:

25 sierpnia - otwarcie wystawy "Wilno-Mickiewiczowi"

26 sierpnia o godz. 18.00 - sesja naukowa "Rocznica Wojny Obronnej 1939 r." Naukowcy z Wrocławia wygłoszą cztery referaty.

- Koncert polskich zespołów amatorskich

27 sierpnia - Msza Św. w Swisłoczy

- godz. 16.00 - pokaz filmów polskich

***

28 sierpnia we wsi Kodziowce rejonu grodzieńskiego odbędzie się uroczystość poświęcona odsłonięciu krzyża na miejscu pomordowanych żołnierzy polskich w czasie II wojny światowej. Zapraszamy Rodaków na tę uroczystość.

Szukam przyjaciół

Szanowni Państwo!

Nazywam się Piotr Kochański, mam 17 lat. Jestem uczniem liceum ogólnokształcącego w Białymstoku.

Od niedawna zainteresowała mnie historia rodzin polskich na Wschodzie. Wpłynęła na to lektura "Przeglądu Wschodniego", który czytam systematycznie i z wielkim zainteresowaniem.

Chciałbym nawiązać kontakt listowny z rodziną polską, aby poznać jej życie na kresach. Zdobyte materiały pragnę wykorzystać w przyszłości do artykułu, który zamierzam napisać.

Mój adres: KOCHAŃSKI Piotr

ul. Piastowska 13 B/M 14

15-207 Białystok

Głos znad Niemna

OŚWIATA

Kim ty będziesz, Polaku mały?

Nie raz byłam świadkiem tego, jak dzieci ze wzruszeniem recytują słowa znanego wiersza "Kto ty jesteś? Polak mały...". Słowa wyciskają łzy z oczu ich dziadków i rodziców, wszyscy się cieszą, że dziecko tak pięknie wymawia te słowa, że przyznaje się do polskości, że czuje się Polakiem. Ale czy tego wystarczy, żeby z tego małego Polaka wyrósł w przyszłości ten mężny, dzielny, szlachetny Polak, pełen dumy narodowej, który szczyci się tym, że jest Polakiem?

Czy wystarczy dla niego jako dowód polskości tylko wpis w paszporcie, czy zechce jeszcze nauczyć się swojej mowy ojczystej, poznać historię, kulturę, tradycje, literaturę polską. Zależy to od wychowania i wykształcenia dziecka.

Przede wszystkim wiele zależy od rodziny. Musi to być rodzina, która przekazuje i pęlęgnuje polskie tradycje, polską kulturę i polską mowę. Ale niestety językiem polskim posługuje się niewiele osób młodego pokolenia. Nie można ich za to winić, ponieważ byli pozbawieni możliwości uczyć się swego ojczystego języka w szkole. Ze względu na to polska szkoła w obecnej sytuacji staje się tą jednostką, która jest w stanie pomóc rodzicom w wychowaniu dziecka, a czasami i całkowicie przełożyć na swe barki ciężar wychowania tego przyszłego Polaka, który będzie starał się zaszczepić polskość u swoich dzieci i wnuków.

NAZWA PRZEDMIOTU	TYGODNIOWA ILOŚĆ GODZIN W KLASACH				OGÓŁEM
	1	2	3	4	
1. Język białoruski	1	4	4	4	13
2. Język polski	7	8	7	7	29
3. Język rosyjski	0	0	0	2	2
4. Matematyka	4	4	5	5	18
5. Człowiek i świat	2	0	0	0	2
6. Moja Ojczyzna - Białoruś	0	0	0	2	2
7. Przyrodoznawstwo	0	1	1	0	2
8. Muzyka i śpiew	1	1	1	1	4
9. Kultura fizyczna	3	3	3	3	12
10. Nauczanie przez pracę	1	1	1	1	4
Ogółem	19	22	22	25	88
Komponent szkolny	1/-/	2	1	1	5/4
Ogółem	20	24	23	26	93/94

Jaką ma być i jaką już jest polska szkoła? Bo przecież już istnieją polskie klasy w Grodnie, Brześciu, Wołkowysku, Sopoćkiniach. Wszystkie przedmioty wykładane są w języku polskim, na lekcjach muzyki dzieci uczą się polskich piosenek, ale również są lekcje języka białoruskiego. Jest to język państwowy i dzieci muszą swobodnie posługiwać się tym językiem.

Dzieci w klasach z polskim językiem wykładowym uczą się tych wszystkich przedmiotów co i dzieci w klasach z białoruskim językiem wykładowym. Dowodem tego jest plan nauczania w polskiej szkole, który obowiązuje w roku szkolnym 1994-95.

Jak widzimy, ilość godzin matematyki, plastyki, muzyki nie różni się od ilości godzin w szkołach białoruskich.

Ilość godzin języka białoruskiego jest taką samą jak i w szkołach z rosyjskim językiem wykładowym, a zgodnie z programem dzieci będą uczyć się tych samych treści naukowych, co i we wszystkich szkołach na Białorusi.

To samo dotyczy i treści naukowych wszystkich innych przedmiotów nie tylko w klasach 1-4, ale i w klasach 5-11. Ministerstwo Edukacji Białorusi zatwierdziło plan nauczania polskiej średniej szkoły. Jest to dodatek do rozkazu Ministerstwa Edukacji Republiki Białoruś z dn. 03.12.93 r. Nr. 324. Zgodnie z tym planem dzieci będą uczyły się i nadal wszystkich przedmiotów po polsku, a po białorusku - historii, geografii i kultury Białorusi, języka białoruskiego i historii.

Nauka języka rosyjskiego i angielskiego zaczyna się od piątej klasy, co na moment ukończenia polskiej szkoły pozwoli jej uczniom szczycić się wiedzą czterech języków: polskiego, białoruskiego, rosyjskiego i angielskiego. Wiedza języków jest tym skarbem, który pozwoli absolwentom szkół polskich studiować nie tylko na uczelniach Białorusi, ale i Polski, a w swojej przyszłej pracy zawodowej korzystać z osiągnięć naukowo-technicznych i kulturowych czterech państw i narodów. W przyszłości będzie dawało to nie tylko satysfakcję moralną, tak wykształcony młody człowiek będzie mógł pracowac w wielu zawodach.

Każdy uczeń polskiej szkoły będzie miał moralną satysfakcję z bardzo dobrej znajomości języka polskiego, a znając 4 języki i mając dobre przygotowanie ze wszystkich innych przedmiotów potrafi spełnić swe marzenia o nauce i pracy zawodowej.

Jak każda nowa sprawa, polska szkoła ma problemy kadry, podręczników, pomocy dydaktycznych i własnego budynku. Ale te wszystkie problemy już są na drodze rozwiązania. Ministerstwo Edukacji Białorusi wydało już swoje własne podręczniki do nauki języka polskiego.

Uniwersytet Grodzieński przygotował w tym roku pierwszych nauczycieli języka polskiego, od 1995 r. zaczną wracać ze studiów w Polsce nauczyciele matematyki, fizyki, historii, geografii, języków obcych i in.

Są przydzielone place pod budowę dwóch szkół polskich w Grodnie i jednej w Wołkowysku, instytut "Grodnograżdanprojekt" projektuje wyżej wymienione szkoły, a "Wspólnota Polska" finansuje te przedsięwzięcia.

Drodzy Rodzice!

Pomyślcie i zastanówcie się nad problemem, czy chcecie, żeby wasze dzieci wyrosły na prawdziwych Polaków. Jeśli tak, to szkoła polska Wam w tym pomoże. Więc oddajcie swoje dzieci do 1 klasy z polskim językiem wykładowym, nie patrząc na to, że do białoruskiej szkoły jest bliżej. Nie trzeba oszczędzać nóg. Pomyślmy o tym, że każdy powinien, być świadomy swojej przynależności narodowej.

Postarajmy się aby nasze dzieci były w Polsce "polskimi", a nie "ruskimi". Aby myśleli, czuli, rozmawiali i działali po polsku i byli dumni ze swoich przodków i swego pochodzenia narodowego. Mamy do tego prawa i możliwości.

Skorzystajmy z nich.

Teresa KRYSZYŃ
Kierownik Działu Oświaty ZPB

POLSKA PRZYGODA

W ramach pomocy świadczonej Polakom zamieszkałym na Białorusi w Zakładach Mechanicznych PZL Wola w Warszawie zrodził się pomysł zaproszenia grupy dzieci na kolonie letnie do Polski. Wcześniej przez 5 kolejnych lat były paczki noworoczne dla dzieci, rekonstrukcja grobu poety Franciszka Karpińskiego, zaproszenie do Polski chóru "Jutrzenka" z Porozowa, dostarczenie z warszawskiej Polfy lekarstw do szpitala w Swisłoczy.

Zakłady Mechaniczne PZL Wola wystąpiły z apelem o sponsoring w celu zrealizowania tego pomysłu. Na apel odpowiedziało kilka osób. Wobec tego można było zaprosić 30 dzieci z rejonu Świsłoczy woj. Grodno. Dzieci pochodziły z miejscowości: Porozowo 13 dzieci, Swisłocz 11, Studziennki 4, Szyrycze 2. Wraz z dziećmi przyjechały opiekunki Pani Anna Szałkiewicz i Maryna Bieługa oraz lekarz Pani Weronika Szota. Dzieci przebywały w Ośrodkach Zakładów PZL Wola - Wczasowo Kolonijnym w Dziwnowie i ośrodku "Tramp" w Mikołakowie k/Morąga.

Na wypoczynek przywiezione zostały z miejsca zamieszkania autokarem zakładowym.

Pobyt dzieci w Dziwnowie trwał od 14 do 25 czerca br. Podczas pobytu organizowane były liczne atrakcyjne imprezy i wycieczki między innymi do:

Międzyzdrojów, gdzie dzieci zwiedziły muzeum przyrodnicze, w którym ma swoje gniazdo orzeł bielik, oraz rezerwat żubrów i dzików, a także Klif - jest to miejsce w pobliżu Międzyzdrojów, w którym z wysokiego brzegu widać wspaniałą panoramę Bałtyku.



Jeziora Turkusowego, którego nazwa pochodzi od koloru wody. Obwód jeziora około 1 km. głębokość ponad 20 m., dno wapienno-gipsowe.

Świnoujścia - po przepłynęciu promem było zwiedzanie muzeum morskiego oraz pobyt nad morzem.

Trzęsacza - zwiedzanie ruin kościoła. Kościół budowany był ok. 2 km od morza, a obecnie pozostała jedna ściana zewnętrzna, gdyż resztę zabrało morze.

Niechorza - zwiedzanie latarni morskiej, niestety widok morza przesłonił nam silny wiatr i deszcz.

Kamienia Pomorskiego - zwiedzanie katedry.

W czasie pobytu dzieci zawarły przyjaźnie z dziećmi z Dziwnowa, jak również z księdzem proboszczem Janem Faraonem, ktory obchodził w tym czasie dwudziestolecie kapłaństwa.

24 czerwca podczas uroczystej mszy z okazji imienin księdza Jana dzieci śpiewały przy akompaniamencie akordeonu Maryi Bieługi pieśni religijne, a po mszy piosenki religijne w tym rownież "Polskie kwiaty".

Otrzymały burzliwe oklaski wraz z piosenką 100 lat. W czasie pobytu w Dziwnowie dzieci spotykały się ź żywym zainteresowaniem mieszkańców miasta. Organizowane były dyskoteki i ognisko z pieczeniem kiełbasek, śpiewami i zabawą, w których brały udział również miejscowe dzieci.

Goście z Białorusi otoczeni byli troskliwą opieką kierowniczki ośrodka Pani Marii Dzyr, oraz szefowej kuchni Pani Bronisławy Złomaniec, która ze swoim personelem dbała o wyżywienie. Było naprawde znakomicie.

Jedynym mankamentem był brak pogody a co za tym idzie, mała ilość kąpieli morskich. 25 czerwca wreszcie zaczęła się wspaniała pogoda, ale dzieci wyjechały już do Miłakowa na Mazurach. Podczas wyjazdu z Dziwnowa były łzy żalu, że ta wspaniała część polskiej przygody już się skończyła.

Po drodzie wstąpiliśmy do Kołobrzegu, gdzie zwiedziliśmy Katedrę i Muzeum Wojska Polskiego. Wieczorem przyjechaliśmy do Miłakowa. Dzieci zakwaterowane zostały w domkach kempingowych. Korzystając ze wspaniałej pogody w każdej wolnej chwili zażywaliśmy wszyscy kąpieli w jeziorze. W trakcie pobytu w Miłakowie zorganizowana była wycieczka do Gdańska, gdzie zwiedziliśmy Starówkę, Muzeum Morskie a także popłynęłyśmy statkiem na Westerplatte. Wycieczka statkiem była dużą przyjemnością dla dzieci, które chętnie popłynęłyby statkiem do Dziwnowa.

W Mikołajewie również organizowane były dyskoteki i ognisko. Do uczestnictwa zaproszono miejscowych harcerzy. Dzieci chodziły także do kościoła, śpiewały podczas mszy co spotkało się z dużym zainteresowaniem mieszkańców. Nawiązały kontakt z miejscowymi księżmi.

Radość dzieci jak również opiekunek z całej polskiej przygody była ogromna.

Nie widać było tęsknoty za domem wręcz przeciwnie wszyscy chcieli, żeby trwało to jak najdłużej. 30 czerwca wyjazd z Miłakowa przez Olsztyn i Białystok do granicy w Kuźnicy Białostockiej i dalej do domu na Białoruś. Na miejsce zajechaliśmy późną nocą prowadzeni cały czas przez jasny księżyc. Pomimo późnej godziny rodzice czekali na swoje pociechy. Ogromna radość powitania, a później opowieści o wspaniałej przygodzie do białego rana. Dzieci nie sprawiały organizatorom żadnych kłopotów, mogły służyć jako wzór posłuszeństwa i zdyscyplinowania.

Z Dziwnowa przesłane zostały podziękowania i pozdrowienia sponsorom tej wspaniałej wyprawy. W ten sposób dzieci chciały wyrazić swoją wdzięczność.

Sponsorami pobytu dzieci z Białorusi oprócz Z.M. "PZL Wola" byli:

Łódzkie Zakłady Farmaceutyczne "Polfa", Polski Monopol Loteryjny, Bank Polska Kasa Opieki SA z ul. Grzybowskiej w Warszawie, Biuro Krajowe Unii Demokratycznej obecnie Unia Wolności, Fundacja Wydawnictwa Prószyński i S-ka, Pani Bożena Chabrowska.

Głównym inicjatorem całego przedsięwzięcia były Zakłady Mechaniczne PZL Wola w Warszawie.

Szczególne podziękowania należą się dyrektorowi naczelnemu mgr inż. Stanisławowi Kaniakowi, bez którego zrozumienia i zaangażowania nie było by tej przygody.

Podziękowania skierowane były też do związków zawodowych działających w Zakładach jak również do kierownika Działu Socjalnego mgr Henryka Siemątkowskiego.

Wszystko to wspólnie przeżył i przejechał z kierownikiem autokaru Henrykiem Niedźwiadkiem opiekun całej grupy z ramienia Zakładów PZL Wola

Roman DZIEWOŃSKI.

STRONA LITERACKA

Jan Sztern

KOŚCIUSZKO A CESARZ

Syn Polski,
najwierniejszy Żołnierz,
i na dalekich Antypodach,
w bój za prawość i za Wolność
z amerykańskim szedł narodem.

Bohater Stanów Zjednoczonych,
o naszej marzył wciąż wolności.
Ideą tą zauroczony
powrócił w kraj swojej młodości.

Na zew Ojczyzny ukochanej
wstał ponad sławą tą daleką.
Gnębiony, lecz nie pokonany,
na swego Wodza naród czekał.

Nie przyjął naród Targowicy.
Dojrzała Polska do Powstania.
Lud prosty, kupcy, czeladnicy,
darzyli Wodza zaufaniem.

Nie w smak Kościuszko
był magnatom:
"Nam, dla pospólstwa
ryzykować?!"
A lud - z kosami na armaty!
A lud - nie raz, nie dwa triumfował!

I sztandar wiernych Kosynierów
Wolności świecił dwukolorem.
I szli zwyciężyć lub umierać,
bo żyć nie chcieli pod zaborem.

Nie wierzył Wódz nasz
w Bonaparta.
Z łatwością przejrzał chytre plany.

Cesarskie słowo nic nie warte:
fałszywe gesty, obiecania.

Swym chęciom Cesarz
zwykł hołdować
"Odezwę Wodza" dla werbunku
żołnierzy polskich on sfałszował.
Nie, Wódz nie żywił doń szacunku.

Jedyny raz był cesarz szczery,
gdy rzekł o garstce pozostałych
z wąwozu śmierci Samosierry:
"O jaka w tych Polakach
śmiałość!"

Ty nie przystałeś do Legionów
i pozostałeś na wygnaniu.
Nie szedłeś za Napoleonem,
co Polskę oddał na zakłanie.

Bohater Polski z pod Racławic,
kolaboracją nie splamiłeś,
swą zasłużoną wieczną sławę.
O wolnej Polsce sen swój śniłeś.

Twój nie był cel:
"Warszawskie Księstwo",
a niezawisłość Polski całej.
Lecz i wielkiego twego męstwa
niestety, było tu za mało.

Nie straszył ciebie mrok więzienia.

Nie ślepił blask cesarskiej sławy.
Płomienne serce i sumienie -
synteza wzniosłej, twej postawy.

Naczelny Wodzu Insurekcji,
owiany bohaterstwa nimbem,
ty dla nas z pierwszych
szkolnych lekcji -
patriotyzmu Wieczny Symbol.

Ojczyzny naszej Wielki Synu,
wzniósł Kopiec tobie naród cały
na znak, że pamięć nie zaginie
o twoim Czynie pełnym chwały.
1994r.

W rocznicę Września

Powiedz nam Boże
gdzie szukać spokoju,
gdzie czerpać siły, pogodę ducha
by wiarą żyć w
krynicy Twego zdroju
I w nie zmąconej ciszy

Czy w kraju tym gdzie
tyle krzyży stoi,
gdzie tyle męstwa, przelanej krwi
o niepodległość i sprawę świętą
nie ma miłości i pokoju?

Kościoły mają otwarte drzwi
i serca dzwonów biją
i w gwiazdach srebrnych
Maryja lśni
ale czy wszyscy zgodnie żyją?

W pamięci naszej pożogi miast
i straszny huk armatki -
tylko Ty Wielki Boże spraw
żeby ów wrzesień był ostatni.

Janina BIERNACKA
Gdynia

Gloria victis

Pamięci Orzeszkowej

Znów ptaki leśne gniazda swe uwiły
I ronią pieśni w starych lasów niże,
I pieśń w zapadłe uderza mogiły,
Na których dawne popróchniały krzyże;
Zetlałe kości w grobach się zbudziły
I szczękły szable, jakby
dzwonów śpiże...
Za smutek zgonu i życia męczeństwo
Tyś dała grobom tym
błogosławieństwo...
Tyś dała grobom on różaniec cudny
I łez, na dnie serca urodzonych skrycie,
I zaludniłaś zmarłych świat bezludny,
W zagasłe piersi tchnąc
płomienne życie,
I znów zatętniał w dal gościniec złudny,
Co miał się kończyć w zorzy i błękicie,

A wiódł tych dumnych,
co są garścią prochów,
Do bezimiennych
i samotnych lochów...
O, gloria victis! Jakby głos anioła,
Tak dziś słyszymy głos twój
już zza świata.
O, gloria victis! Krzyk ten do serc woła

I każe bratu miłować brata.
Podnieście razem stroskanego czoła,
I niech was jedna zwiąże myśl
skrzydlata,
Że z duchów takich
wybłyśnie w przestworza
Idąca z mogił wielka życia zorza.

OR-OT



Śpiewają dziewczęta z Oszmiany. Fot. M.Aniszczenko

Dorota Michaluk

Znad Niemna, Szczary, Bugu...- pieśni żołnierzy Armii Krajowej

Była z nimi wszędzie, w marszu, przy ognisku w leśnym gąszczu, żołnierska pieśń.

Wielu autorów piosenek padło w boju, często bezimiennie, wiele zmarło w Kraju i na emigracji. Ubywa liczba tych, którzy byli świadkami powstawania poszczególnych utworów. Czas zaciera pamięć. Tym samym ustalenie rodowodów pieśni stwarza niekiedy wiele trudności.

Poniżej obok tekstów o znanym autorstwie i okolicznościach powstawania zamieszczone zostały te, których twórcy nadal pozostają nieznani. Mam nadzieję, że dzięki pomocy Czytelników uda się poznać ich nazwiska i koleje losu. Każda nowa informacja, każdy nowy tekst, zapis nutowy wzbudzą ogromną radość. Pragnę wyrazić również głębokie podziękowanie moim Przyjaciołom oraz tym wszystkim, którzy swoim zainteresowaniem przyczynili się do powstania pokaźnego już zbiorku pieśni śpiewanych w kresowych lasach.

***

O Panie Boże! Powróć nam Polskę
Bo nie wiesz jaki trudny czas,
Bo nasze życie takie tułacze,
My przeżywamy trudny czas.
Ojciec nie wie, matka rozpacza,
Że w okrążeniu jestem ja.
O swej Ojczyźnie kochanej Polsce
Nie zapominam nigdy ja.
Jak trudno w tych lasach siedzieć
I nie ma miejsca dla nas tu.
Kochany bracie, mój przyjacielu
Prosimy Was nie wydawajcie nas.
Tak odzyskamy kochaną Polskę,
Za którą wszyscy przelewamy krew,
Za którą ginie tylu Polaków,
Na ich mogile rośnie bez.
A ptaszek będzie śpiewać radośnie,
Że na wolności będzie żyć
A matka będzie płakać żałośnie,
Że syn w mogile będzie gnić.

Tekst tej piosenki przekazał młody człowiek mieszkający w Starych Giernikach na Grodzieńszczyźnie. Mimo, że minęło już pięć lat, do dzisiaj nie udało się zweryfikować słów, poznać nazwiska autorów, ani też odtworzyć zapisu nutowego melodii.

***

Puszczyku, Puszczyku, komendancie miły
Wszystkie nasze serca wierne tobie były
Wierne tobie były, szczerze Cię kochały
Boś ty je prowadził do boju i chwały
O wolność Ojczyzny, miła jest przy Tobie
Śmierć i nasze blizny, bo nam bratem byłeś
Trudy partyzanckie Ty z nami dzieliłeś.

Piosenka poświęcona jest por. Janowi Skorbowi ps. "Puszczyk", który w 1942 r. dowodził partyzanckim oddziałem na terenie obwodu Szczuczyn "Łąka". Latem 1943 r. oddział przejął por. rtm. "Lech", a "Puszczyk" przeszedł na stanowisko adiutanta Komendanta Okręgu Nawogródzkiego.

Autorem słów jest lekarz ppor. Stefan Goebel ps. "Kreczetow", żołnierz oddziału "Puszczyka". Jesienią 1943 r. przekazany został do kompanii UBK Stanisława Karolkiewicza ps. "Szczęsny". W walce z Niemcami w Burnosach nocą 8/9 grudnia 1943 r. został ranny.

***

Uderzeniowe Bataliony Kadrowe (UBK) to partyzanckie oddziały Konfederacji narodu - konspiracyjnej organizacji o charakterze narodowym założonej w Warszawie przez Bolesława Piaseckiego ps. "Sablewski". Jesienią 1942 r. oddziały UBK wyszły w teren, początkowo działały na Białostoczczyźnie, a w końcu 1943 r. już po scaleniu z AK przesunięte zostały na teren Nowogródzkiego Okręgu AK, gdzie na ich bazie sformowano III batalion 77 AK-UBK.

Popularną piosenką w szeregach żołnierzy UBK był "Wymarsz Uderzenia":

A jeśli bzy już będą, to bzów mi przynieś kiść
i tylko mnie nie całuj i nie broń, nie broń iść.
Bo choć mi wrosłaś w serce, karabin w ramię wrósł
i ciebie z karabinem do końca będę niósł.

To wymarsz Uderzenia i mój i mój i mój
w ten ranek tak słoneczny piosenka nasza brzmi
słowiańska ziemia miękka poniesie nas na bój
Imperium gdy powstanie, to tylko z naszej krwi.
Imperium gdy powstanie, to tylko z naszej krwi.

A jeśli będzie lato, to przynieś żyta kłos
dojrzały i gorący i złoty jak twój włos
i choćby śmierć nie dała bym wrócił kiedy żyw
poniosę z twoim kłosem słowiańskich zapach żniw.
To wymarsz Uderzenia i mój i mój i mój... itd.

A jeśli będzie jesień, to kalin pęk mi daj
i tylko mnie nie całuj i nie broń iść za kraj.
Bo choć mi wrosłaś w serce, karabin w ramię wrósł
i ciebie z karabinem do końca będę niósł.
To wymarsz Uderzenia i mój...
Poniosę na granicę kaliny, kłosy, bzy
to z nich granica będzie - z miłości, a nie z krwi,
granice mieć z miłości, w żołnierskich sercach tu
nasz kraj gdzieś tam się kończy,
gdzie w piersiach braknie tchu.

To wymarsz Uderzenia i mój...

Autor słów Andrzej Czebiński był poetą, współzałożycielem i redaktorem literackiego pisma "Sztuka i Naród". W 1943 r. ujęty w łapance, został rozstrzelany na Nowym Świecie w Warszawie. Miał zaledwie 21 lat. Za twórcę melodii uznaje się Bronisława Onufrego Kopczyńskiego, założyciela SIN-u i pierwszego naczelnego redaktora. Został zamordowany w 1943 r. na Majdanku.

Tragiczne były też losy następnych naczelnych "Sztuki i Narodu". Wacław Bojarski, poeta, a także autor żołnierskich piosenek, postrzelony przy pomniku Mikołaja Kopernika w chwili składania kwiatów, zmarł z ran. Tadeusz Gajcy, najbardziej ceniony poeta tego kręgu, zginął w powstaniu warszawskim.

STRONA LITERACKA

Tatiana Wietrowa

Wiara

Dalej iść, więcej sił nie miałam,
skroś gęsty mrok, przez straszne ognie.
Lecz naprzód mnie bezgłośnie zwała
daleka gwiazda ma przewodnia.

Śledziłam złotą gwiazdę we mgle,
co nie zawiodła mnie ni razu,
i twarda wiara rosła we mnie:
wierniejszych nie ma drogowskazów.

I była nieomylnym znakiem,
że Boży Syn od nas nie stroni,
że na podole ziemskim, naszym,
od biedy wszelkiej mnie uchroni.

Wszystko opowiem

Zwierzątko małe wezmę w swoje dłonie,
przytulę do piersi z całej mocy.
Niech poczuje jak serce
w smutku płonie,
jak gorzko ja rozpaczam w głuche noce.

Wysłucha mnie zwierzątko
me milczące,
nie wiedząc nic o smutku, o radościach,
o krzywdzie serc
napróżno kochających,
umierających w szarej powszedniości.

Opowiem mu, co znaczy żyć czekając
beznadziejnie w bezsenne noce późne,
to złudzenie trącąc, to znów ufając,
jednak wiedząc, że czekam ja napróżno.

Jak serce oparzyły mnie, opowiem,
ten chłodny błysk
twych oczu nieżyczliwych.
Pomodlę się i wpiszę w smutną powieść
bezsenny ból mych nocy rozpacz

Zniszczyć pamięć

Gdyby się udało pamięć zniszczyć
obrazy jej, na zawsze pochować,
jak zima chowa uwiądsze liście,
by wiek o niczym nie żałować.

Gdyby te dawne, zamglone cienie,
zniweczyć całkiem w wierszu prostym,
natchnione jedynym okamgnieniem,
posłać komuś zamiast listu, pocztą
mój smutek i ból na kartce białej
temu, kto sercem mógłby to wchłonąć,
i uwolnić się na życie całe
od pokus wszelkich, od złud ochłonąć.

O, zrzucić by dni minionych kamień!
Nie żebrać o pomoc, nie szlochać,
dbać, by serce moje nikt nie zranił:
już nie czekać, nie marzyć, nie kochać.

Bez pożegnania

Odchodzą bliscy ręki nie podając
Na zawsze odchodzą do innej Mekki...
I tylko w wspomnieniach do nas wracają
ci, co odeszli od nas na wieki.

...Czarne oczy, wesoły uśmiech miły,
który budził w duszy mej ekstazę.
O tobie znowu będę w nocy śniła.
Znowu dziś będziemy z tobą razem.

Będziemy w parku znów spacerowali.
Poszum drzew się włączy do rozmowy,
tak, jak byśmy się nigdy nie rozstali
zadźwięczą znowu upojne słowa.
Bez pożegnania odeszłeś ode mnie,
od mego serca najwierniejszego.
I deszcz jesiennie płacze razem ze mną.
Nie mów mi,
że pokocham drugiego.

wolny przekład : Jan SZTERN

POECI CZASU POŻOGI

W sierpniowe dni powracamy myślą do tych tragicznych dni, kiedy to przed 50 laty naród polski poniósł najdotkliwsze straty w czasie Powstania Warszawskiego. Do tych niepowetowanych dla polskiej kultury strat należy zaliczyć dwóch młodych, utalentowanych poetów, K.K.Baczyńskiego i T.Gajcego.

Krzysztof Kamil Baczyński był najwybitniejszym poetą okresu wojennego. Urodził się 22 stycznia 1921 r. w Warszawie. Ojciec poety był znanym krytykiem literackim, matka uzdolniona literacko pisywała książki dla młodzieży, pasjonowała się poezją. K. Baczyński był wychowankiem jednej z najwyżej stojących w okresie międzywojennym szkół warszawskich - Gimnazium im. Stefana Batorego. Rozpoczął pisać wcześnie, piewszy jego wiersz pochodzi z 1946 r. Od początku 1938 r. rozpoczął regularną działalność twórczą. Pisał bardzo wiele, większość jego utworów była artystycznie dojrzała w treści i formie. W 1939 r. zdał maturę. Lata okupacji spędził w Warszawie. W czerwcu 1932 r. ożenił się z Barbarą Drapczyńską, której poświęcił wiele subtelnych liryków miłósnych. W tymże roku opublikował swoje wiersze pod pseudonimem Jan Bugaj. Od 1943 r. uczestniczył wraz z żoną w tajnych kompletach polonistycznych Uniwersytetu Warszawskiego, wstąpił do Harcerskich Grup Szturmowych, które stały się zalążnią batalionu AK "Zośka", skończył konspiracyjną Szkołę Podchorążych Rezerwnych. Brał udział w wielu akcjach dewersyjnych przeciwko okupacji uważając że talent nie może go zwolnić od żołnierskiego obowiązku.

Podczas powstania poległ w walce 4 sierpnia przy Pałacu Teatralnym w pobliżu obecnego Pomnika Bohaterów Warszawy. W kilkanaście dni później zginęła jego młodziutka żona. Wspólny grób obojga znajduje się na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w kwaterze batalionu powstańczego "Parasol". Stanisław Pigoń, gdy dowiedział się że Baczyński zdecydował się iść do partyzantki rzekł: "Cóż, należymy do narodu którego losem jest strzelać do wroga z brylantów".

W rękopisach dochowało się około 500 utworów poetyckich Baczyńskiego, w których wyrażone są przeżycia poety połączone z patriotycznym nakazem walki z najeźdźcą, przeczucia i obawy wobec zagrożenia świata przez faszyzm oraz widzenia piękna i przyrody, liryczna do nich tęsknota. Na tle okupacyjnej nocy jego poezja przynosiła poczucie oczyszczenia i wiary.

* * *

Poeta, prozaik, dramatopisarz i krytyk literacki Tadeusz Gajcy urodził się 8 lutego 1922 r. w Warszawie. Ukończył gimnazjum i liceum ks. Marianów na Bielanach. Od 1941 r. studiował filologię polską na podziemnym Uniwersytecie Warszawskim. Był członkiem organizacji Konfederacja Narodu. W 1943 r. pełnił funkcje redaktora konspiracyjnego pisma tej organizacji "Sztuka i Naród". W 1943 r. konspiracyjnie ogłosił tom poezji "Widma", a w 1944 r. - "Grom powszedni". Był żołnierzem AK, brał udział w składaniu wieńca pod pomnikem Kopernika 22 maja 1944r.

Zginął w Powstaniu Warszawskim 16 sierpnia w Starym Mieście. Pochowany na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach.

W wizyjnych wierszach i poematach oraz groteskowych utworach dramatycznych ("Misterium niedzielne", "Homer i Orchidea") dał wyraz tragicznym doświadczeniom swego pokolenia. Oprócz utworów poetyckich T. Gajcy pozostawił opowiadania, nie ukończoną powieść autobiograficzną oraz liczne recenzje.

J.D.

K.K. Baczyński

Miłość

O nieba płynnych pogód,
o ptaki, o natchnienia.
Nie wydeptana ziemia,
nie wyśpiewane Bogu
te drzewa, te kaskady
iskier, ten oddech nieba,
w ramionach jak w kolebach
zamknięty. Jak cokoły
drzewa z szumem na poły;
serca jak zdbany łaski,
takie serca jak gwiazdki,
takie oczu obłoki,
taki lot - za wysoki.
Słońce, słońce w ramionach
czy twego ciała kryształ
pełen owoców białych,
gdzie zdrój zielony tryska,
gdzie oczy miękkie w mroku
tak pół mnie, a pół Bogu.
Twych kroków korowody
w urojonych alejach,
twe odbicia u wody
jak w pragnieniach, w nadziejach.
Twoje usta u źródeł
to syte, to znów głodne,
i twój śmiech, i płakanie
nie odpłynie, zostanie.
Uniosę je, przeniosę
jak ramionami - głosem,
w czas daleki, wysoko,
w obcowanie obłokom.

***

Byłeś jak wielkie, stare drzewo,
narodzie mój jak dąb zuchwały,
wezbrany ogniem soków źrałych
jak drzewo wiary, mocy, gniewu.
I jęli ciebie cieśle orać
i ryć cię rylcem u korzeni,
żeby twój głos, twój kształt odmienić,
żeby cię zmienić w sen upiora.
Jęli ci liście drześ i ścinać,
byś nagi stał i głowę zginał.
Jęli ci oczy z ognia łupić,
byś ich nie zmienił wzrokiem w trupy.
Jęli ci ciało w popiół kruszyć,
by wydrzeć Boga z żywej duszy.
I otoś stanął sam, odarty,
jak martwa chmura za kratami,
na pół cierpiący, a pół martwy,
poryty ogniem, batem, łzami.
W wielości swojej - rozegnany,
w miłości swojej - jak pień twardy,
haki pazurów wbiłeś w rany
swej ziemi. I śnisz sen pogardy.
Lecz kręci się niebiosów zegar
i czas o tarczę mieczem bije,
i wstrząśniesz się z poblaskiem nieba,
posłuchasz serca: serce żyje.
I zmartwychwstaniesz jak Bóg z grobu
z huraganowym tchem u skroni,
ramiona ziemi się przed tobą
otworzą. Ludu mój! Do broni!

POCAŁUNEK

Dniem czy nocą idziemy wytrwali,
w bitwach ogień hartuje nam pierś,
myśmy dawno już drogę wybrali,
jeśli nawet powiedzie - przez śmierć.
Więc naprzód,
niech broń rozdziera,
niech kula szyje jak nić,
trzeba nam teraz umierać,
by Polska umiała znów żyć.
Bo czy las nam zahuczy jak morze,
czy w bruk miasta uderza nasz krok,
w naszych sercach
trzepocze się orzeł,
każdy pancerz przepali nasz wzrok.

Piosenka o Dolinie

Poprzez lasy, pola, wioski
Wiedzie chłopców skromny rój
Wódź "Dolina" Pełen troski
O ten mały oddział swój.
Wkoło strzały i rakiety
Różnych zbirów, szwabów moc
Poprzez kule i bagnety
Wiedzie chłopców w ciemną noc.
Poprzez ciernie i przez głogi
Pośród tych lechickich chat
Wiedzie wódz, "Dolina" drogi
Chłopców swych w szeroki świat.
Hej, "Dolino", choć tak często
Zły los tobie pluje w twarz,
Jednak jedziesz z miną gęstą,
Bo niezłomne serce masz!
Gdzie twych działań są granice?
Kto wie, gdzie twój skoczny koń?
Czy nad Wisłą, czy Pilicą
Jutro twoja zagrzmi broń?
Czarnieckiego strzeżesz szlaków
Wolność Polski to cel twój
Oto wiedziesz twych chłopaków
Na śmiertelny często bój.
Dziś przy tobie garstka mała,
Która dzierży w ręku miecz
Wkrótce będzie Polska cała
Z Tobą gonić zbirów precz.
I wymieciem kraj nasz z wrogów.
Otrzem matkom, siostrom łzy,
Powrócimy do swych progów
I znów wolni będziem my.

Słowa pieśni mówią o dowódcy I Batalionu Nowogródzkiego 78 pp. AK, cichociemnym, ppor. Adolfie Pilchu, ps. "Góra", "Pistolet", "Dolina". Jego oddział nie wziął udziału w operacji "Ostra Brama". Z Puszczy Nalibockiej wycofał się pod Warszawę, gdzie przejęty został przez inspektora mjr. Józefa Krzyczkowskiego ps. "Szymon". Żołnierze toczyli boje w Puszczy Kampinoskiej, w Piotrkowskiem i Kieleckiem.

Autor słów Józef Bylewski ps. "Grom" - zastępca komendanta obwodu słonimskiego AK, w końcu czerwca 1944 r. dołączył do odchodzącego na zachód zgrupowania.

***

Wiele pieśni śpiewanych było na melodię starego rosyjskiego marsza "Pożegnanie Słowianki" kompozycji Wasyla I. Agapkina, którą spopularyzował utwór ułożony w 1937 r. przez Romana Ślęzaka "Rozszumiały się wierzby płaczące...". W pamięci żołnierzy 12 brygady wileńskiej AK dowodzonej przez kapt. Hieronima Romanowskiego ps. "Cerber", pozostały następujące słowa:

Każdy Ciebie jak własność swą targa
Ziemio nasza męczeńska Kresowa.
My nie gwałtem, namową i targą
Chcemy Polsce wierności dochować.
Nie rońcie po nas łez,
Co noc czekajcie nas,
A gdy zabłyśnie świt -
Schronienie da nam ciemny las.
Hej, naprzód wszyscy wraz!
Wiemy, że chcieć to móc!
Nic to, że silny wróg!
Zwycięstwo da nam niebios Bóg!
Wolnej Polsce zrodzone my dzieci
Lat młodzieńczych dobiegli niewoli
Od warsztatu, od książki, od roli
Idziem walczyć za wolność po świecie.
Nie rońcie...
Rosną leśne i polne mogiły,
Rośnie krzywda paląca wiekowa,
Ale nasze wzrastają też siły,
Rośnie Armia podziemna Krajowa.
Nie rońcie...
Szumią sosny i świerki nad głową
I szeleści słomą wiejska chata -
Co dzień badać musimy na nowo,
Czy w nas wroga zobaczą, czy brata.
Nie rońcie...
Przyjdzie czas, kiedy wyjdziem z ukrycia,
Rozproszonych zgromadzim żołnierzy,
Uciśnionych do prawa, do życia,
Sprawiedliwość każdemu wymierzy.
Nie rońcie...
Z wszech stron świata zbierzemy się razem,
Z Kazachstanu i z kaźni wybrani,
W wolnym Wilnie przed świętym obrazem
Złożyć hołd naszej Matce i Pani.
Nie rońcie...

***

Na tę samą nutę śpiewany był utwór "Nad jeziorem", bardzo popularny:

Noc zapada nad cichym jeziorem
W leśnej głuszy przyczaił się mrok
Poszli chłopcy na walkę wieczorem
A mech leśny przygłuszył marszu krok
Zaszumiał stary las, przyjaciel wierny druh
Osłoni cieniem nas, że nie dostrzeże żaden wróg
Więć śmiało w leśną głąb, bo polski los to wszak
nam bunkrem każdy dąb, a sojusznikiem
każdy krzak.
Pada strzał gdzieś na brzegu polany
I rozpędza wieczorną ciszę precz.
Naprzód chłopcy wróg przecież przed nami
Strzelać celnie, bo proch to cenna rzecz.
Żywica z białych ran, trafionych kulą drzew
Wśród mchu zielonych plam, purpurą
w ziemię wciska krew.
I słychać raz po raz wystrzałów groźny huk.
I szumi stary las, wieczny przyjaciel, wieczny druh.
Nad jeziorem powstaje wschód krwawy
Z leśniej głuszy wycofał się mrok
Powracają chłopaki z wyprawy,
A mech leśny przytłumił marszu krok.
I szumi stary las, przyjaciel, wierny druh
Do snu kołysze nas, swą pieśnią budzi nas ze snu.
To dla nas jodeł szum i urok, co w nich tkwi,
Bo wsiąkła w leśny mech niej edna kropla naszej krwi.

***

W 1914 r. spod pióra Edwarda Słońskiego wyszła piękna, głęboka pieśń: "A gdy na wojenkę...". Trzydzieści lat później Bohdan Rudnicki ułożył trzy następne zwrotki:

A gdy na wojenkę szły ojczyźnie służyć,
Wicher wiał im w oczy u rozstajnych dróg
Niebo się nad nimi zaczęło chmurzyć,
Pod browadą chmurą krakał w polu kruk.
Nikt im iść nie kazał, poszli bo tak chcieli,
Bo takie dziedzictwo wziął po dziadach wnuk,
Nikt im iść nie kazał, a sami wiedzieli,
O co idą walczyć, komu spłacą dług...
Matki się u strzemion synom nie wieszały,
Żony się nie kładły z rozpaczy na bruk,
Dzieci nie płakały, dzieci nie wołały
Ojców, których kulą witał w polu wróg...
Tylko ciemną nocą, kiedy po ugorze
Szedł po naszej rosie głuchy armat huk,
Ktoś się cicho modlił w modrzewiowym dworze,
Ktoś w bielonej izbie głową bił o próg...

Pieśń ta zamyka pierwszy odcinek cyklu utworów śpiewanych w kresowych lasach.

Dorota MICHALUK

WSPOMNIENIA

Grażyna LIPIŃSKA

Jeśli zapomnę o nich...

ODCINEK XXVI

W niedzielę odpoczywam i piszę moc listów do domu i do zesłanych koleżanek. Od nich są bardzo dobre wiadomości. Na mocy układu Gomułka-Chruszczow władze sowieckie zwalniają Polaków z wiecznego zesłania i grupami zawożą do Polski niezależnie od tego, czy ci zesłańcy mają obywatelstwo polskie, czy narzucone im obywatelstwo sowieckie. Są już w Polsce Aniela Dziewulska, Teresa Skalska i wiele innych Polek i Polaków, którzy udowodnili, że 17 września I939 r. byli obywatelami polskimi. Pewnego dnia w końcu września 1956 roku myję podłogę w baraku. Wtem słyszę z zony podniesione głosy, widzę przez okno jak nadziratiele i sam starszny oper latają po zonie i poszukują mnie. Pierwsza moja myśl: "Pewno mam wznowione śledztwo" i pierwszy odruch - chowam się pod nary. W drzwiach staje Malwina:

- Pani Grażyno, wywołują panią na wolność! Nie chcę wierzyć. Już cztery razy tak mnie wywoływali nie w grupie, tylko samą jedną i zawsze to było wznowione śledztwo. Tym razem jest szalony pośpiech, bo mam jechać samolotem do Moskwy i już przed bramą czeka obozowy samochód, żeby mnie zawieźć na lotnisko.

Kapcioszczyca na gwałt wybiera nową i jak najlepszą odzież: bieliznę, suknię, tiełogrejkę, buty, chustkę na głowę. Nikogo jeszcze nigdy tak nie strojono i nigdy przy zwalnianiu nie było takiej galopady. Nie rozumiem tego nie tylko ja, ale również inni więźniowie. Wreszcie jeden z nadziratieli zdradza tajemnicę, że przed godziną naczelnik obozu otrzymał telefonogram z gabinetu premiera ZSRR, Bułganina, z rozkazem natychmiastowego zwolnienia Lipińskiej Grażyny Witoldowny i odstawienia jej samolotem do Moskwy. Teraz staję się dla wszystkich bardzo ważną osobą, może krewną Bułganina, ale sama jeszcze mniej rozumiem. Czego Bułganin chce ode mnie? Skąd zna mój adres? Żegnam się z Malwiną Wojciechowicz i z pridurkami, wszystkie inne więźniarki są w pracy za zoną. Dopiero w Zakopanem dowiem się od matki, że we wrześniu 1956 roku w piśmie do Bułganina, prosząc go o odesłanie mnie do Polski podała mu mój obozowy adres i załączyła swoją piękną fotografię z dedykacją. Matka powołała się na jego obietnice dawane hojnie Polakom w czasie wrześniowej (1956 r.) oficjalnej wizyty w Polsce. O pozytywnym załatwieniu sprawy zwolnienia mnie zadecydowała chyba ta piękna fotografia z dedykacją bo administracja i kancelaria gabinetu premiera uznały pismo za prywatny list i zamiast zniszczyć je, jak robiły z milionami innych podań, dały premierowi do podpisu. Bułganin, chcąc wywiązać się choć z jednej ze swych obietnic, kazał telegrafować do obozu, w którym przebywała wówczas. Pismo do Bułganina napisała mojej matce w poprawnym języku rosyjskim jej przyjaciółka, Maria Kasprowiczowa, żona poety.

Towarzyszy mi w podróży pomocnik przebrany za cywila. Pogoda jest okropna, deszcz, śnieg i wicher. Lotnik nie zgadza się na odlot w taki sobaczy czas, nie daje żadnej gwarancji za nasze życie. Mój towarzysz telefonuje - nie wiem dokąd - może do Moskwy. Tam ktoś mądrzejszy od niego - słyszę jego głos - każe mu jechać ze mną pociągiem i odstawić mnie nie do Moskwy, tylko do Poćmy, gdzie w oddzielnym łagpunkcie zwolnieni już z więzień i obozów już cudzoziemcy czekają na odpowiednie dokumenty. Dopiero teraz słysząc, że nie tylko ja jedna, ale co najmniej kilkuset cudzoziemców jest oswobodzonych - zaczynam wierzyć w to wielkie szczęście, które niespodziewanie spada na mnie. Jazdy do Moskwy bałam się i ciągle jeszcze moją radość psuje nabyta z doświadczenia nieufność do ZSRR. Jedziemy pierwszą klasą.

Po paru dobach jestem w Poćmie. To nie jest oszustwo i halucynacja, to prawda, że jeden z łagpunktów niedawnego specłagru w Autonomicznej Republice Mordwińskiej władze sowieckie przeznaczyły dla zwolnionych cudzoziemców. Brama na oścież otwarta, nie ma żadnych wieżyczek strażniczych, żadnych nadziratieli. Rzeczpospolita kilkudziesięciu narodów. Łączą nas przebyte cierpienia i jedno pragnienie znaleźć się jak najprędzej w domu. Cudzoziemcy niby już wolni, ale siedzą tu niektórzy po kilka miesięcy i darmo jedzą sowiecki chleb.

Kto tu rządzi? Moskwa rządzi naszymi dokumentami i jednym załatwia odjazd szybko innym - bardzo powoli. Dlaczego? - nikt tego nie wie.

Turcy objęli kuchnię, gotują dla całego łagpunktu smacznie i obficie. Każdy barak wybiera sobie starostę, on - swoich pomocników i codziennych dyżurnych. Lekarze i pelęgniarki chorych. Polacy znający język rosyjski piszą cudzoziemcom rozmaite podania do Moskwy.

Październik 1956 rok. Formalności zakończone i trzeci z kolei opiekun jedzie z nami w ostatni nasz po tej stronie etap Moskwa - Brześć nad Bugiem.

W sąsiednim przedziale wagonu jedzie białoruski pop, ojciec Józef, w otoczeniu młodych białoruskich wieśniaków. Pop wraca z zesłania, a młodzi jego parafianie wyjechali mu naprzeciw aż do Moskwy. Białoruski kapłan doskonale mówi po polsku, ponieważ w 1938 roku kończył prawosławne seminarium duchowne w Warszawie. Mam przy sobie, przysłaną mi przez Anielę Dziewulską, książkę Antoniego Gołubiewa "Listy do przyjaciela". Chciałoby się dziś czytać ją na głos jak wspólną modlitwę. Ale z kim? Naturalnie z tą miłą młodzieżą białoruską. Siadam więc wśród nich i czytam prosząc ojca Józefa o tłumaczenie na język białoruski.

- Nie trzeba nam tłumaczyć - wołają młodzi ludzie - przecież my dobrze rozumiemy język polski. Czytam powoli, wyraźnie. Moi słuchacze są uważni i niezwykle przejęci treścią książki. Po każdym ustępie dyskutujemy. Inteligentny kapłan białoruski rozszerza myśli Gołubiewa, podaje przykłady z życia. Począwszy od Smoleńska siadam przy oknie i patrzę na przesuwające się w zasięgu mego wzroku ziemie Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Pociąg niesie mnie na zachód, lecz ja tak jak wielu, wielu innych połowę mego serca zostawiam po tej stronie, zostawiam na tej męczeńskiej ziemi. Wielkie Księstwo Litewskie powalone u bram Polski, to jak trup brata na progu domu. Nie wolno nam zapominać o tej ziemi, nie wolno nam nie kochać jej narodów. Jeśli dziś wykrwawieni i osaczeni nie jesteśmy w stanie walczyć z bronią w ręku o ich wolność, to musimy walczyć mieczem tęsknoty i wiary w sprawiedliwość Bożą w sprawiedliwości Historii i w słowa Unii Horodelskiej: "Miłość rządzi państwami, miłość łączy narody".

W Baranowiczach Białorusini żegnają mnie serdecznie. Zostawiają mi w darze jabłka, a ja ofiarowuję im książkę Gołubiewa. Białoruski kapłan jest wzruszony, dziękując mi mówi:

- Ta polska książka, to odżywczy dla nas pokarm. Nie zapomnimy.

Jeszcze ich widzę na peronie. Odwracają się wszyscy w stronę mego okna i powiewają chusteczkami.

W Brześciu nasz opiekun oddaje mnie i Wandę w ręce funkcjonariusza polskiego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, który na wezwanie z Moskwy przyjechał specjalnie po nas z Warszawy. Przywiózł teczkę, pewny, że będzie w niej chował nasze dokumenty, tymczasem otrzymał tylko dwie małe karteczki z wypisanymi pięciu danymi personalnymi: imię, nazwisko, imię ojca, rok urodzenia i obywatelstwo. Pokazuje mi to ze śmiechem.

Przekroczenie sztucznie utworzonej granicy na Bugu nie robi na mnie, a tym bardziej na Wandzie, żadnego radosnego wrażenia. Wprost przeciwnie - wrażenie jest przykre. Pracownik MSW odprowadza nas do punktu repatriacyjnego w Białej Podlaskiej i żegna miłymi słowami: - Jestem już niepotrzebny.

Na punkcie repatriacyjnym jak w ulu, pełno, gwarnie i radośnie. Dużo jest dzieciarni, którą rodzice przebierają w nadsyłane z Warszawy na punkt ładne ubranka. Obecna fala repatriantów, to wieśniacy z Wileńszczyzny, Nowogródczyzny, Grodzieńszczyzny, Polesia. Fale repatriantów z zesłania przeszły w końcu 1955 i w początkach 1956 roku. Latem i wczesną jesienią 1956 roku przepłynęły bardzo nieliczne transporty Polaków zwalnianych z obozów na mocy zmniejszania wyroków przez sądowe komisje, o których już pisałam. Zostało ich jeszcze dużo. Kiedy będzie można powiedzieć, że przyjechał do Polski ostatni więzień?

Wieczorem na punkcie repatriacyjnym brzmią pieśni religijne. Przypominam sobie prośbę więźniarki, Kasi Halickiej z Kijowa: "Proszę w Polsce modlić się za nas". Więc pytam repatriantów:

- Czy są między wami mińczanie, kijowianie czy ktokolwiek z tamtych stron? Odpowiadaja mi zdumione ich oczy i głos starej kobiety: - Oni już na zawsze zgubieni. - Módlcie się za nich - proszę. Jeśli zapomnę o nich, Ty, Boże na niebie, zapomnij o mnie...

Na trzeci dzień, zaopatrzone w karty repatriacyjne, bilety i pieniądze jedziemy obydwie do Warszawy.

Koniec

Pozostały jedynie westchnienia

Niedawno na zarządzie rejonowego oddziału ZPB w Szczuczynie po raz pierwszy odbyło się spotkanie polskich kombatantów II wojny światowej. W spotkaniu uczestniczyli żołnierze Września Antoni Pietuszek, Józef Pieckiel, Jan Małmygo; żołnierz Września i bohater Monte Cassino Michał Szlachtun, żołnierz Września i Armii Krajowej Bolesław Nowogrodzki, żołnierz Armii Krajowej Antoni Danilewicz p.s. "Grzmot", Aniela Rodziewicz ps. "Aniela", Władysław Cieślik, żołnierz AK i WP Bronisław Komar ps. "Żbik", oraz więzień sowieckich łagrów Jan Kirwiel. Ze względu na stan zdrowia nie mógł przybyć na to spotkanie żołnierz Września Wincenty Małmygo. Przysłał natomiast swoje wspomnienia o tragicznych chwilach 1939 r. Oto one: "Zostałem powołany do wojska w lutym 1939 r. Służyłem w I Pułku Artylerii Przeciwlotniczej w Warszawie, dowódcą pułku był płk. Baran, dowódcą baterii ppor. Gorbaczewski. W czasie wojny brałem udział w obronie stolicy, 28 września musieliśmy złożyć broń. W niewoli początkowo byłem w Górze Kalwarii, później w Mińsku Mazowieckim. Niestety, dokumenty świadczące, że brałem udział w obronie Warszawy zgubiłem".



Jan Małmygo



Wincenty Małmygo

W miłej atmosferze z filiżanką kawy kombatanci snuli opowieści o swym udziale w walkach o wolność i niepodległość Ojczyzny, o trudnych latach powojennych - latach strachu, "rozkułacziwania" i łagrów stalinowskich.

Oto co opowiedział o swym losie Bolesław Nowogrodzki ps. "Wspaniały":

- Urodziłem się w 1916 r. we wsi Duże Kozły koło Szczuczyna. W lutym 1939 r. powołano mnie do służby czynnej w 19 Pułku Artylerii Lekkiej. W pierwszej dekadzie września pułk brał udział w krwawych walkach pod Piotrkowem. Później cofaliśmy się, ponosząc duże straty. Po klęsce we trójkę zaszliśmy do drewnianego domu. Gościnni gospodarze zaoferowali moim kolegom ubrania cywilne, a mój uniform wojskowy przefarbowali na inny kolor. W Brześciu tych, którzy byli ubrani w mundury polskie, czerwonoarmiści ładowali do wagonów bydlęcych i wywozili na Wschód. Z Baranowicz powracałem do domu na piechotę.

W czasie okupacji niemieckiej służyłem w 2 batalionie 77 pp AK pod dowództwem por. Jana Borusiewicza "Krysi". Brałem udział w akcji na więzienie w Lidzie.

Po wojnie znalazłem się w katowniach NKWD. Co to znaczy, wiedzą tylko akowcy. Szczególnie męczace było, gdy kat stawał naprzeciwko mnie i długo, i uporczywie postukiwał ołówkiem w czoło. Pewnego razu miałem dość tego znęcania się i wpaliłem mu w pysk z całej siły. Po tym zdarzeniu "podchodzili" do mnie po kolei. Obecny na śledztwie pułkownik przecedził przez zęby: "Skaźi spasibo, czto ja zdieś nachożuś, a to mogłoby być chuże".

Nie udało mi się także wyskoczyć przez okno z drugiego piętra podczas śledztwa w Szczuczynie.

6-7 maja 1949 r. Trybunał Wojskowy MWD skazał mnie na 5 lat pozbawienia wolności. W łagrach przebywałem 6 lat i 7 miesięcy. Dopiero 11 października 1955 r. zwolniono mnie. W tym samym dniu, w którym powróciłem do Szczuczyna, osądzono na 25 lat mego brata Józefa akowca, który przez wiele lat ukrywał się. Taki sam wyrok otrzymali stryjeczni brat i siostra oraz ich rodzice za to, że nakarmili akowców.



Bolesław Nowogrodzki

Pan Bolesław opowiedział, że w czasie kolektywizacji jego rodziców "rozkułaczono". Wkrótce po konfiskacie mienia matka będąc w Szczuczynie przechodziła koło domu, w którym mieszkał inspektor sądowy. Ujrzała na podwórku swoją krowę, więc zawołała na nią, a ta rzuciła się biegiem do bramy. Nie chciała, nieszczęsna krowa, widocznie, karmić "wyzwoliciela" - grabieżcę. Po powrocie do domu opowiedziała matka o tym zdarzeniu sąsiadowi. Zajrzeli wspólnie do aktu o konfiskacie mienia. Figurowało w nim masło, natomiast krowę inkwizytorzy "zapomnieli" wpisać. Tak i pozostała matka bez żywicielki.

Agenci podatkowi powiedzieli matce: "zapłacisz podatki - wypuszczą męża z więzienia". Matka sprzedala połowę domu, zapłaciła podatki i udała się z kwitem do NKWD. A tam jej z ironią powiedzieli: "To, czto nałog upłatiła, choroszo, a muź otsidit 5 godikow i wierniotsia k wam, mamasza, nie biespokojtieś".

Dzisiaj już i drugiej połowy domu nie ma. I nie ma sadu. Pozostało... czyste pole. A w sercu weterana na zawsze pozostał dom rodzicielski i kwitnący sad.

Pomimo woli nasuwają się słowa: "Ludzie, bądźcie czujni!"

Henryk JUREWICZ

22, ПОНЕДЕЛЬНИК

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

9.05, 22.40. Пад купалам Сусвету. **9.15, 20.25.** Пяць хвілін на жарты. **9.20.** АВС-клуб. Англійскую мову вучым самі. **9.35.** «Чарапашкі ніндзя». Мультсерыял для дзяцей і дарослых. **10.00.** «Праспект». Інфармацыйна-аналітычная праграма. **10.30.** «Свята на Дняпры». Рэпартаж са святкавання Дня металурга у Жлобіне. **11.25.** Тэлевізійны дом кіно. Жывапіс і кіно. **12.25.** Дзелавы веснік. **12.40.** «Тры таполі на Плюшчысе». Маст. фільм. **13.55.** «Небыліца». Фільм-канцэрт. **14.35.** «Настане свая чарга». Тэлефільм. **15.35.** «Кадп». Мультфільм. 1-4-ы выпускі. **16.15.** «Пачарпні з роднай крыніцы». «Элегія». Тэлефільмы. **17.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **17.40.** Планета людзей. «Чаму і як вучыць Амерыка». Перадача 1-я. **18.10.** Да нас прыехалі вучыцца. (Гр.). **18.40.** Дзённік Прынёмання. (Гр.). **19.15.** Над Нёманам. Праграма польскай мовы. (Гр.). **19.55.** Што на свеце пачуваецца... **20.30.** Кантакт: адрасы, прапановы, інфармацыя. **20.35.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.35.** Студыя «Тэлесябрына». «Імгненне шчырасці».. **21.40.** Спартыўны тэлекур 'ер. **22.00.** «І дапаможа нам музыка». XXIII міжнародны фестываль духоўнай музыкі (Нарвегія). **22.50.** НІКа. **23.05.** «Паласа сімарана». Маст. фільм (ЗША). Фільм 4-ы. **00.20.** Надвор 'е.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.30. Утро. **7.00, 10.00, 15.00, 17.00, 20.00, 22.50.** Новости. **7.15.** Продолжение программы «Утро». **8.00.** Деловой вестник. **8.15.** «Дикая Роза». Телесериал. **8.50.** Премьера док. фильма «Раджив Ганди. Гибель на взлете». **9.45.** Предприниматель. **15.25.** Кукла моей мечты. **16.00.** Звездный час. **16.40.** В эфире межгосударственная телерадиокомпания «Мир». **17.25.** Мир сегодня. **17.40.** Азбука собственника. **17.50, 20.35.** Погода. **18.00.** Час пик. **18.25.** «Дикая Роза». Телесериал (Мексика). **18.50.** Заключительный концерт лауреатов 1-го международного балетного конкурса «Майя-94». **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.45.** Встреча с А. И. Солженицыным. **21.05.** Продолжение заключительного концерта лауреатов 1-го международного балетного конкурса «Майя-94». **23.00.** «Тело». Худ. фильм.

КАНАЛ «РОССИЯ»

6.00, 10.00, 15.00, 19.00, 22.00. Вести. **6.20.** Требуются... требуются... **6.30.** Формула-730. **7.00.** Время деловых людей. **7.30.** Обратный адрес. Ведущий— Г. Долгов. **8.00.** Всемирные новости Эй-би-си. **8.25.** Ура, каникулы! «Кошка, которая гуляла сама по себе». Мультфильм. **9.40.** Крестьянский вопрос. **15.20.** Мульти-пульти. «Малыш и Карлсон», «Чьи в лесу шишки?» **15.50.** Там-там новости. **16.05.** Новая линия. (Поволжье, Тюмень). **16.50.** Бизнес в России. **17.20.** Праздник каждый день. **17.30.** Спасение 911. **18.25.** «Август-91... Это уже история». **19.25.** Подробности. **19.35.** Детектив по понедельникам. «Дело о пропавшем завещании». Художественный фильм. **20.35.** «Никто не забыт». **20.40.** Репортер. **21.00.** Момент истины. На вопросы А. Караулова отвечает Ю. Лысенко. **21.45.** Экран криминальных сообщений. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** «Прощание». Е. Клячкин.

ПОЛЬША-I

9.35. Кофе или чай? **10.00.** Новости. **10.10.** Программа для детей. **11.05.** «Династия». Сериал пр-ва США. **11.55.** Музыкальная программа. **12.00.** Приятное с полезным. **12.20.** Английский язык. **12.30.** Программа католической редакции. **13.00.** Новости. **13.30.** Центральная Европа. **14.45.** Каталог памятников. **15.00.** «Форд — человек и автомобиль». Фильм пр-ва США. **16.35.** Летнее MTV. **17.00.** Программа для подростков. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.30.** Квант. **19.05.** Фильм для детей. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Новости. **21.10.** Фестиваль польского телетворчества. **22.55.** Прямо из Бельведера. **23.25.** Лексикон польской развлекательной музыки. **23.40.** Документальный фильм. **0.10.** Театр и телевидение. **0.40.** «Юниор Боннер». Фильм пр-ва США.

ПОЛЬША-II

9.40. Песни солнечной улицы. **10.00.** «Любовь и дипломатия». Сериал пр-ва Канады. **12.00.** Фильм пр-ва США. **13.30.** Музыкальная программа. **14.00.** Панорама. **15.30.** Программа о животных. **16.05.** Документальный фильм. **16.35.** Мультфильм. **17.00.** «Отлет». Сериал пр-ва Польши. **18.00.** Обзор кинохроник. **18.30.** «Любовь и дипломатия». Сериал пр-ва Канады. **19.35.** Телетурнир. **20.05.** Леса мира. **21.00.** Спортивная студия. **22.00.** Панорама. **22.30.** Автожурнал. **22.40.** Спортивная студия. **22.50.** Репортажи второй программы представляют. **23.10.** «Это случается с другими». Фильм пр-ва Франции. **0.35.** Марафон трезвости. **1.10.** Концерт. Ночь и стресс.

23, ВТОРНИК

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10.** Эканамікст. **8.20, 22.35.** Пад купалам Сусвету. **8.30.** Надвор 'е. **8.40.** Пяць хвілін на жарты. **8.45.** Планета людзей. «Чаму і як вучыць Амерыка». Перадача 1-я. **9.15.** «Паласа сімарана». Маст. фільм. (ЗША). **10.10.** Міжнародныя спаборніцтвы па канкуры на кубак Беларускай асацыяцыі конніцы. 2-гі этап. **12.15.** «Сліва». Маст. фільм. 1-я і 2-я серыі. **13.40.** «Кадп». Мультфільм. 5-8-ы выпускі. **16.30.** «Нов і К»— топ-10. **17.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **17.40.** Планета людзей. «Чаму і як вучыць Амерыка». Перадача 2-я. **18.10.** Дзённік Прынёмання. (Гр.). **18.25.** Наша бі-бі-сі. **19.00.** Хлеб Прынёмання. Праграма лінія. (Гр.). **19.45.** Эканамікст. **19.55.** «Вечарні канал». **20.30.** Кантакт: адрасы, прапановы, інфармацыя. **20.35.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.35.** «Маё каханне, мой смутак». Тэлесерыял (Бразілія). 10-я серыя. **22.45.** НІКа. **23.05.** Дзень незалежнасці Украіны. Канцэрт эстрадных зорак Украіны. **00.00.** Надвор 'е.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.30. Утро. **7.00, 10.00, 15.00, 17.00, 20.00, 22.50.** Новости. **7.15.** Продолжение программы «Утро». **8.00.** Обзор рынка недвижимости. **8.15.** Веселые нотки. **8.35.** Америка с М. Таратутой. **9.05.** Ты помнишь, товарищ? **9.45.** Дело. **15.25.** «Война гоботов». Мультсериал. **15.50.** Наш музыкальный клуб. **16.05.** Ответы. **16.40.** За кулисами. Северные ворота Китая. **17.25.** Документы и судьбы. **17.40.** Загадка СБ. **17.50.** Погода. **18.00.** Час пик. **18.25.** «Дикая Роза». Телесериал (Мексика). **18.50.** Футбол. Прощальный матч Федора Черенкова. «Спартак» (Москва)— «Парма» (Италия). В перерыве— Спокойной ночи, малыши! **20.45.** Из первых рук. **20.55.** Хоровод вокруг земного шара. Премьера передачи «С Северного полюса». **22.00.** Хит-парад Останкино. **23.00.** «Ультра». Худ. фильм. (Италия).

КАНАЛ «РОССИЯ»

6.00, 10.00, 15.00, 19.00, 22.00. Вести. **6.20.** Требуются... требуются... **6.30.** Формула-730. **7.00.** Время деловых людей. **7.30.** Доброе утро, Европа. **8.00.** Всемирные новости Эй-би-си. **8.30.** «Солнечный ветер». **8.40.** Момент истины. **9.35.** Телегазета. **9.40.** Крестьянский вопрос. **15.20.** Студия «Рост». «Такой возраст». **15.50.** Там-там новости. **16.05.** Новая линия. «Город Нижний Новгород». **16.50.** «Не быть динозавром». **17.05.** М-трест. **17.20.** Мульти-пульти. «Жил-был пес». **17.30.** Праздник каждый день. **17.40.** Наш сад. **18.10.** Л-клуб. **19.25.** Подробности. **19.35.** «Никто не забыт». **19.40.** Киномарафон. «Судьба Золтана Карпати». Художественный фильм. **21.10.** Семь нот в тишине. Б. Окуджава. **21.45.** Экран криминальных сообщений. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** «Каста дива». Концерт памяти Марии Каллас.

ПОЛЬША-I

9.30. Кофе или чай? **10.00.** Новости. **10.10.** Программа для детей. **11.00.** «Жизнь». Сериал пр-ва Японии. **11.45.** Европейский портрет. **11.55.** Музыкальная программа. **12.00.** Ангел. **12.20.** Английский язык. **12.30.** Сельскохозяйственная программа. **13.15.** Зонд. **13.45.** Звездный бюллетень. **14.00.** Камни с той и не с той земли. **14.30.** Наша Балтика. **14.45.** Каникулы. **15.00.** «Кисп и дуэли». Фильм пр-ва Чехии. **16.25.** Автомания. **17.00.** Программа для детей. **17.25.** Телетурнир. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.30.** Программа. **19.10.** «Вечеринки отдыха» мировой войны. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Новости. **21.10.** «Папа». Фильм пр-ва США. **22.45.** Сейсмограф. **22.55.** Только в первой программе. **23.30.** Студия Америка. **0.10.** Документальный фильм. **1.00.** Студия «Гамма». **1.45.** Программа французского телевидения.

ПОЛЬША-II

8.40. «Приключения Блэка». Сериал пр-ва Канады. **9.30.** Спортивная студия. **10.00.** «Любовь и дипломатия». Сериал пр-ва Канады. **12.00.** «Запретная любовь». Сериал пр-ва Венесуэлы. **12.45.** Культурно-публицистическая программа. **13.30.** Музыкальное лето во второй программе. **14.15.** Спортивная студия. **16.00.** Оружие XX века. **16.30.** «Приключения Блэка». Сериал пр-ва Канады. **16.55.** Спортивная студия. **17.05.** «Отлет». Сериал пр-ва Польши. **17.30.** Документальный фильм. **18.10.** Католическая программа. **18.30.** «Любовь и дипломатия». Сериал пр-ва Канады. **19.30.** Спортивная программа. **21.00.** Только в Польше. **22.30.** Спортивная программа. **22.40.** Экологическая программа. **23.00.** «Грек Зорба». Балет. **1.05.** Фестиваль польского телетворчества. **2.05.** Концерт.

24, СРЕДА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 22.35.** Пад купалам Сусвету. **8.40, 0.05.** Надвор 'е. **8.30, 23.30.** Пяць хвілін на жарты. **8.35.** Планета людзей. «Чаму і як вучыць Амерыка». Перадача 2-я. **9.05.** «Маё каханне, мой смутак». Тэлесерыял (Бразілія). 10-я серыя. **10.05.** Аэробіка. Урокі Наталлі Наважылавай. **10.35.** «Мінулае якіх нагадвае». Дак. фільм. **10.55.** «Дон Кіхот». Маст. фільм. **12.40.** «Крэм-брулэ», «Фунцік і сышчыкі», «Дзядулева дудачка», «Пра Веру і Анфісу», «Дорэмі». Мультфільмы. **13.30.** «Аўтапартрэт з канапою». Маст. фільм. **14.45.** Еўрапейскі калейдаскоп. **15.15.** «Анатоль Салаўёненка на сцэне і па-за сцэнай». Муз. фільм. **16.05.** «Весь такая яна, Украіна». Дак. фільм. **16.30.** Тэлефільм. **17.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **17.40.** Планета людзей. «Чаму і як вучыць Амерыка». Перадача 3-я. **18.10.** Дзённік Прынёмання. (Гр.). **18.20.** «Гарадніца». Літаратурна-мастацкая праграма (Гр.). **19.00.** «Пад зоркамі». Юбілейная праграма. **20.30.** Кантакт: адрасы, прапановы, інфармацыя. **20.35.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.35.** «Маё каханне, мой смутак». Тэлесерыял (Бразілія). 11-я серыя. **22.45.** НІКа. **23.05.** Чэмпіянат свету па матагонках.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.30. Утро. **7.00, 10.00, 15.00, 17.00, 20.10, 00.30.** Новости. **7.15.** Продолжение программы «Утро». **8.00.** Российский дайджест. **8.15.** «Росомаха и лисица». Мультфильм. **8.30.** «Дикая Роза». Телесериал. (Мексика). **8.55.** Клуб путешественников (с сурдопереводом). **9.45.** Деловой вестник. **15.25.** «Война гоботов». Мультсериал. **15.50.** Комикс-бум. **16.05.** Концерт Государственного академического ансамбля танца Украины им. П. Вирского. **16.40.** В эфире межгосударственная телерадиокомпания «Мир». **17.25.** Вот такая она, Украина. Телефильм. **17.50.** Погода. **18.00.** Час пик. **18.25.** «Дикая Роза». Телесериал (Мексика). **18.50.** Если... Ведущий— В. Познер. Передача 2-я. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.35.** Погода. **20.45.** Монолог. **20.55.** Для вас поют звезды украинской эстрады. **21.50.** «От имени всех своих» Худ. фильм. (Франция-Канада).

КАНАЛ «РОССИЯ»

6.00, 10.00, 15.00, 19.00, 22.00. Вести. **6.20.** Требуются... требуются... **6.30.** Формула-730. **7.00.** Время деловых людей. **7.30.** Доброе утро, Европа. **8.00.** Всемирные новости Эй-би-си. **8.30.** Утренний концерт. **8.45.** Домашний экран. Художественный фильм «Санта-Барбара». **9.35.** Телегазета. **9.40.** Крестьянский вопрос. **15.20.** Студия «Рост». **15.50.** Там-там новости. **16.05.** Мульти-пульти. «Ежик в тумане». **16.15.** Новая линия. «Дальний Восток». **17.00.** Праздник каждый день. **17.40.** Рубежи. **17.55.** Телевизионный театр России. А. и Б. Стругацкие «Жиды города Питера, или Невеселые беседы при свечах». **19.25.** Подробности. **19.35.** Домашний экран. Художественный телефильм «Санта-Барбара». **20.25.** Я— лидер. **20.50.** Клип-антракт. Л. Агутин. **21.00.** 60 минут. Программа Си-би-эс и Российского ТВ. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** Площадь искусств.

ПОЛЬША-I

9.35. Кофе или чай? **10.10.** Программа для детей. **11.00.** «Солнечный патруль». Сериал пр-ва США. **11.55.** Музыкальная программа. **12.00.** Клуб одиноких сердец. **12.30.** Сельскохозяйственная программа. **13.10.** На вершинах Татр. **13.35.** Документальный фильм. **14.00.** Кладбище в горах. **14.10.** Магия Татр. **14.20.** Документальный фильм. **14.45.** Встреча с поэтом и художником. **15.00.** Художественный фильм. **16.50.** Летнее MTV. **17.00.** Программа для молодежи. **17.50.** Музыкальная программа. **18.00.** Телеэкспресс. **18.30.** Здоровье. **19.05.** «Солнечный патруль». Сериал пр-ва США. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Новости. **21.10.** Спортивная программа. **22.05.** «Жар тропиков». Сериал пр-ва США. **23.30.** Близкие встречи. **1.55.** «Спокойной ночи, мама». Фильм пр-ва США. **1.40.** Вроцлав-94.

ПОЛЬША-II

8.40. Мульсериал. **9.35.** Тележурнал. **10.00.** «Любовь и дипломатия». Сериал пр-ва Канады. **10.30.** Остановка второй программы. **11.00.** Документальный фильм. **12.00.** «Семь желаний». Сериал пр-ва Польши. **13.00.** Музыкальное лето во второй программе. **14.00, 19.00, 22.00.** Панорама. **14.15.** Цирки мира. **15.30.** Спортивная программа. **16.35.** Программа для детей. **17.00.** «Отлет». Сериал пр-ва Польши. **17.55.** Розыгрыш лото. **18.00.** В тени Кремля. **18.30.** «Любовь и дипломатия». Сериал пр-ва Канады. **19.35.** Телетурнир. **20.05.** Документальный фильм. **21.05.** «Дело Роси О 'Нейл». Сериал пр-ва США. **21.50.** Тени жизни. **22.30.** Экспресс репортеров. **23.05.** «Радиороманс». Сериал пр-ва Польши. **23.40.** Фестиваль польского телетворчества. **0.40.** Из-за кулис спорта.

25, ЧЕТВЕРГ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 22.35.** Пад купалам Сусвету. **8.30, 0.15.** Надвор 'е. **8.30.** Пяць хвілін на жарты. **8.35.** Планета людзей. «Чаму і як вучыць Амерыка?». Перадача 3-я. **9.05.** «Маё каханне, мой смутак». Тэлесерыял. (Бразілія). 11-я серыя. **10.05.** Рок-айленд. Барыс Грабеншчыкоў і група «Акварыум». **11.05.** «Дзіўная гісторыя доктара Джэкіла і містэра Хайда». Маст. фільм. **12.35.** «Бяроста сібірская», «Млын», «Нерасталы іней Волагды». Тэлефільмы. **13.30.** «Мужыкі». Маст. фільм. **17.30.** Навіны (з сурдаперакладам). **17.40.** Планета людзей. «Чаму і як вучыць Амерыка?». Перадача 4-я. **18.10.** Абласныя навіны. (Гр.). **18.25.** Прэм 'ер кіно. (Гр.). **19.15.** Экалогія і мы. (Гр.). **19.45.** Бізнес-Рынг. Жыллёвая праблема Беларусі. **20.30.** Кантакт: адрасы, прапановы, інфармацыя. **20.35.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.35.** «Маё каханне, мой смутак». Тэлесерыял (Бразілія). 12-я серыя. **22.45.** Творчае маладзёжнае аб 'яднанне «Крок». «Перакрыжаванне». Аб сустрэчы моладзі на граніцы Беларусі, Расіі, Украіны. **23.10.** НІКа. **23.25.** Творчае маладзёжнае аб 'яднанне «Крок». «Новы балет з Гродна».

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.30. Утро. **7.00, 10.00, 15.00, 17.00, 20.00, 22.55.** Новости. **7.15.** Продолжение программы «Утро». **8.00.** Обзор рынка недвижимости. **8.20, 18.25.** «Дикая Роза». Телесериал (Мексика). **8.45.** В мире животных. Жизнь зоопарков (США) (с сурдопереводом). **9.25.** ЕЭС и российский рынок. **9.45.** Предприниматель. **15.20.** Реклама. **15.25.** «Война гоботов». Мультсериал. **16.40.** Планета. Евразийский союз: мир или реальнось. **17.25.** Документы и судьбы. **17.40.** Загадка СБ. **17.50, 20.30.** Погода. **18.00.** Час пик. **18.55.** Серпантин. Авторская программа М. Захарова. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.40.** Москва-Кремль. **21.35.** Фильм С. Соловьева «Станционный смотритель». **23.05.** Я вам спою.

КАНАЛ «РОССИЯ»

6.00, 10.00, 15.00, 19.00, 22.00. Вести. **6.20.** Требуются... требуются... **6.30.** Формула-730. **7.00.** Время деловых людей. **7.30.** Рек-тайм. **8.00.** Всемирные новости Эй-би-си. **8.20.** Поехали. **8.30.** «Золото артели «Ойна». **8.50.** Домашний экран. Художественный фильм «Санта-Барбара». **9.40.** Крестьянский вопрос. **15.20.** Студия «Рост». «Первый дубль». **15.50.** Там-там новости. **16.05.** Телегазета. **16.15.** «Сотвори добро». **16.45.** Новая линия. «Банкрот». **17.00.** Будни. **17.40.** Праздник каждый день. **17.50.** Хроно. В мире авто- и мотоспорта. **18.20.** Своя игра. **18.50.** «Пять минут о хорошей жизни». **19.25.** Подробности. **19.35.** Домашний экрна. Художественный фильм «Санта-Барбара». **20.30.** Маски-шоу. **21.00.** «Загадка Андронова». Док. фильм. **22.20.** Автомиг. **22:25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** Бесшумные мцеры. **23.05.** Тишина № 9.

ПОЛЬША-I

9.05. «Маленькое чудо». Сериал пр-ва США. **9.30.** Кофе или чай? **10.00.** Новости. **10.10.** Программа для детей. **11.05.** Художественный фильм. **11.55.** Музыкальная программа. **12.00.** Сшей сама. **12.30.** Сельскохозяйственная программа. **13.15.** Зоопарки. **13.40.** Выстрел в десятку. **14.55.** Программа дня. **15.00.** «Мой брат — преступник». Фильм пр-ва США. **16.25.** Развлекательная программа. **17.00.** Программа для молодежи. **18.00.** Телеэкспресс. **18.30.** Католическая программа. **19.05.** «Маленькое чудо». Сериал пр-ва США. **20.00.** Съешь это сам. **20.15.** Вечеринка. **20.30.** Новости. **21.10.** «Голубой жемчуг». Фильм пр-ва Австралии. **22.45.** Правительственный журнал. **22.55.** Только в первой программе. **23.45.** Полицейский журнал. **0.15.** Документальный фильм. **1.05.** «Оркестр «Клуб Вирджиния». Фильм пр-ва Испании.

ПОЛЬША-II

8.40. «Тарзан». Сериал пр-ва Германии. **9.35.** Спортивная студия. **10.00.** «Любовь и дипломатия». Сериал пр-ва Канады. **10.30.** Каникулы во второй программе. **11.00.** Удивительный мир животных. **11.30.** Дыра в корзине. **12.00.** «Браконьер». Фильм пр-ва Польши. **13.00.** Спортивная студия. **13.10.** Музыкальное лето во второй программе. **14.40.** Спортивная студия. **15.10.** Концерт. **15.30.** Летний журнал. **16.05.** Репортаж. **16.35.** «Тарзан». Сериал пр-ва Германии. **17.00.** «Отлет». Сериал пр-ва Польши. **18.30.** «Любовь и дипломатия». Сериал пр-ва Канады. **19.35.** Колесо фортуны. **20.05.** Свидетели XX века. **21.00.** Киновечер. **22.00.** Панорама. **22.30.** Списки памяти. **22.35.** Спортивная программа. **23.05.** «Почтальон звонит два раза». Фильм пр-ва США. **1.05.** Панорама. **1.10.** Люблю кино.

26, ПЯТНИЦА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10.** Эканамікст. **8.20, 23.05.** Пад купалам Сусвету. **8.30, 23.30.** Надвор 'е. **8.40, 20.25.** Пяць хвілін на жарты. **8.45.** Планета людзей. «Чаму і як вучыць Амерыка». Перадача 4-я. **9.15.** «Маё каханне, мой смутак». Тэлесерыял. (Бразілія). 12-я серыя. **10.15.** «Ігар Уладзіміравіч Ільінскі. Урокі жыцця». Тэлефільм. **11.55.** «Нябесныя ластаўкі». Маст. фільм. 1-я і 2-я серыі. **13.25.** «Матылькі Высакагор 'я», «Незнаёмы і дзівосны свет». Дак. фільмы. **14.15.** «Цудоўны Гоша». Мультфільм. **15.05.** «Антуан дэ Сент Экзюперы». Дак. фільм. **17.30.** Навіны (з сурдапаеракладам). **17.40.** «Гісторыя аднаго кахання». Тэлефільм. **18.00.** Эканамікст. **18.10.** Дзённік Прынёмання. (Гр.). **18.20.** Толькі па пятніцах. Інфармацыйна-публіцыстычная праграма. (Гр.). **19.00.** Леснічоўка раманы. Родныя мясціны Ядвігіна Ш. **19.15.** «Бег... Бег... Бег». Звышмарафонскі прабег «Мой родны кут». **19.25.** «У пошуках згубленага часу». «Расія і Беларусь: шлях у будучыню. **20.10.** Студыя «Тэлесябрына». Падарункі на добры настрой. **20.30.** Кантакт: адрасы, прапановы, інфармацыя. **20.35.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.35.** «Джокер». Маст. фільм. **23.15.** НІКа.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

5.30. Утро. **7.00, 10.00, 15.00, 17.00, 20.00, 23.00.** Новости. **7.15.** Продолжение программы «Утро. **8.00.** Новый старт. **8.15.** «Сорока». Детская информационная программа. **8.40, 18.20.** «Дикая Роза». Телесериал (Мексика). **9.15.** Огород круглый год. **9.45.** Бизнес-класс. **15.25.** В гостях у сказки. Худ. фильм «Проданный смех». 1-я серия. **16.50.** Технодром. **1..25.** Человек и закон. **17.55, 20.35.** Погода. **18.00.** Час пик. **18.50.** Поле чудес! **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.45.** Человек недели. **21.05.** В клубе детективов. Ани Жирардо в фильме «Любовь под вопросом». (Франция). **23.10.** Музобоз. **23.55.** Авто-шоу.

КАНАЛ «РОССИЯ»

6.00, 10.00, 15.00, 19.00, 22.00. Вести. **6.20.** Требуются... требуются... **6.30.** Формула-730. **7.00.** Время деловых людей. **7.30.** «Музыка всех поколений». **8.00.** Всемирные новости Эй-би-си. **8.25.** Поехали. **8.35.** Мульти-пульти. «Путешествие муравья». **8.45.** Домашний экран. Художественный телефильм «Санта-Барбара». **9.35.** Телегазета. **9.40.** Крестьянский вопрос. **15.20.** Студия «Рост». «Поет фольклорный ансамбль «Звонница», «Веер». **15.50.** Там-там новости. **16.05.** Новая линия. «Город Рязань». **16.50.** Дисней по пятницам. «Годы сказок». Документальный фильм. **17.45.** Клип-антракт. Группа «Дюна». **17.55.** Чемпионат России по футболу. «Динамо» (Москва)— «Спартак» (Владикавказ). **20.00.** Подробности. **20.10.** Праздник каждый день. **20.20.** Домашний экран. Художественный фильм «Санта-Барбара». **21.10.** «Ночь». Мультфильм для взрослых. **21.25.** А. Баталов о К. Паустовском. «Благодарен судьбе». **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** Ночной сеанс. «Воры в законе». Художественный фильм.

ПОЛЬША-I

9.05. «Нос». Фильм пр-ва Польши. **9.35.** Кофе или чай? **10.00.** Новости. **10.10.** Программа для детей. **11.05.** «Молодые наездники». Фильм пр-ва США. **11.55.** Музыкальная программа. **12.00.** Школа для родителей. **12.30.** Сельскохозяйственный журнал. **13.10.** Образовательное телевидение. **15.00.** «Над рекой, которой нет». Фильм пр-ва Польши. **17.00.** Программа для детей. **17.25.** Цирк. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Культурно-публицистический журнал. **18.40.** Тележурнал. **19.00.** Свидание «в темную». **19.45.** Сатирическая программа. **20.00.** Вечеринка. **20.30.** Новости. **21.10.** «Выходной в Пальм Спрингс». Комедия пр-ва США. **23.20.** Фестиваль польского телетворчества. **0.10.** Документальный фильм. **1.10.** «Почему бы и нет». Фильм пр-ва США.

ПОЛЬША-II

8.40. Мультсериал. **9.35.** Спортивная программа. **10.00.** Лицо Австрии. **11.00.** Программа для детей. **12.00.** «Докажи, что ты мужчина». Фильм пр-ва США. **13.00.** Музыкальное лето. **14.15.** Концерт. **15.25.** Мультихобби. **15.45.** Отчизна. **16.05.** Оружие XX века. **16.35.** Мультфильм. **17.00.** «Улететь отсюда». Сериал пр-ва США. **18.00.** Музыкальная программа. **18.30.** Один из десяти. **21.00.** Сопот-94. **1.30.** Панорама. **2.00.** «Улететь отсюда». Фильм пр-ва США.

27, СУББОТА

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 22.55.** Пад купалам Сусвету. **8.20.** Надвор 'е. **8.30, 20.30.** Пяць хвілін на жарты. **8.35.** Здароўе. Тэлечасопіс. **9.00.** «Джокер». Маст. фільм. **10.30.** «Мы— беларусы». Прафесар Калумбійскага універсітэта Янка Запруднік. **11.05.** Паказвае Віцебск. **12.05.** «Шматгалоссе». Народы Беларусі: іх культура, гісторыя, традыцыі. **12.55.** «Лулу-анел кветак». Мультсерыял. 2-я серыя. **13.30.** Да Дня незалежнасці Малдовы. Інтэрв 'ю з прэзідэнтам Малдовы Мірчам Снегурам. «Няведомая Малдова». Відэафільм, «Узыходжанне»— нарыс пра развіццё фермерства у рэспубліцы; музычная праграма. **14.55.** для дзяцей. «Казкі горада Лета». Музычны спектакль. **15.20.** «Армія мая». Канцэрт фестывалю ваенна-патрыятычнай песні. **16.05.** Тэлевізійны дом кіно. **17.05.** Юбілейны вечар народнага артыста Беларусі Віктара Вуячыча. **19.05.** «Нов і К»— топ-10. **20.05.** «Чарапашкі ніндзя». Мультсерыял для дзяцей і дарослых. **20.35.** Калыханка. **21.00.** Панарама. **21.35.** «Каскад». Кантакт, інфармацыя, рэклама. **23.25.** Відзьманявідзьма. Навіны кіна-відэа-аўдыё.

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

6.30. Субботнее утро делового челвека. **7.15.** В мире моторов. **7.45.** Слово пастыря. Патриарх Алексий. **8.00.** Зов джунглей. **8.30.** В эфире межгосударственная телерадиокомпания «Мир». **10.00.** Утренняя почта. **10.30.** Медицина для тебя. **11.00.** Новости культуры. **11.10.** Смак. **11.30.** День кино. Худ. фильм «Деревня Хлюпово выходит из союза». **12.50.** Азбука собственника. **13.00.** В городе №. **13.50.** Челровек и закон. Спецвыпуск. **14.00.** Новости (с сурдопереводом). **14.20.** Лабиринт. Хочу стать Ротшильдом. **14.50.** Кэтвизл. Телесериал для детей (Англия). **15.15.** Служенье муз не терпит суеты. **15.50.** Киноконцерт «Необыкновенное чудо». **16.20.** Ждите ответа. **16.55.** Футбол. Чемпионат России. «Локомотив» (Москва)— КаМАЗ». 2-й тайм. **17.55.** До и после. Ведущий— В. Молчанов. **18.45.** «Коламбия пикчерс» представляет худ. фильм «Айвенго» (США). 2-я серия. **19.40.** Спокойной ночи, малыши! **20.00.** Новости плюс. **20.35, 22.35.** ПОгода. **20.45.** «Коламбия пикчерс» представляет теолесериал «Комиссар». (США). 10-я серия. **21.45.** Смехопанорама. Ведущий— Е. Петросян. **22.35.** «Ялта-Москва-Транзит-94». IX телевизионный конкурс молодых исполнителей эстрадной песни. В перерыве— новости.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00, 22.00. Вести. **7.25.** «Во славу оперы». 5-й международный детский музыкальный фестиваль. **7.55.** Студия «Рост». «Разрешите пригласить». **8.25.** «Портрет и лик». Художник Елена Фигурина. **8.55.** Сегодня— День российского кино. **9.00.** Кино о кино. «Фильм, фильм, фильм». Мульфильм. **9.20.** Мы из ВГИКа. А. Тарковский «Каток и скрипка». Художественный фильм. **10.15.** «Как жить будем?» **11.00.** Пилигрим. Российское бюро путешествий. **11.30.** Виниловые джунгли. **12.00.** Мы из ВГИКа. В. Абдрашитов «Остановите Потапова». Художественный фильм. **12.40.** Крестьянский вопрос. «Сев». **13.20.** Золотая шпора. **13.50.** Телеэрудит. **13.55.** Футбол без границ. **14.45.** Любимые комедии. «Бриллиантовая рука». Художественный фильм. **16.35.** Праздник каждый день. **16.45.** Устами младенца. **17.15.** Телеэрудит. **17.20.** Премьера телеэкрана. «Очи черные». Художественный фильм. 1-я серия. **19.25.** «Очи черные». Художественный фильм. 2-я серия. **20.45.** Фильм-премьер. **21.05.** Совершенно секретно. **22.20.** Автомиг. **22.25.** Звезды говорят. **22.30.** Спортивная карусель. **22.35.** Программа «А». **23.35.** Премьера телеэкрана. «Барабаниада». Художественный фильм.

ПОЛЬША-I

8.45. Все об огороде. **9.10.** «Подобраная пара». Сериал пр-ва Польши. **10.00, 13.00.** Новости. **10.10.** Фестиваль польского телетворчества. **12.00.** Подводная одиссея капитана Кусто. **13.10.** Выставка сельскохозяйственных животных. **13.30.** Балтика. **14.30.** Католическая программа. **15.00.** Мультфильмы Диснея. **17.10.** Телетеатр. «Вампир в кухне». **17.35.** Сенсации XX века. **18.00.** Телеэкспресс. **18.20.** Музыкальная программа. **19.10.** «Подобраная пара». Сериал пр-ва Польши. **20.00.** Детский тележурнал. **20.10.** Вечеринка. **21.10.** «Человек — загадка». Фильм пр-ва Англии. **22.50.** Фестиваль польского телетворчества. **0.20.** Спортивная суббота. **1.10.** «Большие деньги». Фильм пр-ва США. **3.35.** «Халоа». Фильм пр-ва Югославии.

ПОЛЬША-II

9.00. Программа для детей. **10.00.** Такие одинокие. **10.20.** Урок языка глухонемых. **11.10.** Репортаж. **11.40.** Дыра в корзине. **12.00.** Музыка объединяет молодежь. **12.50.** Фестиваль польского телетворчества. **13.00.** Академия польского кино. **14.40.** Тележурнал. **15.10.** Представления 80-х годов. **15.30.** Спортивная программа. **16.25.** Животные мира. **16.55.** Розыгрыш лото. **17.00.** Телетурнир. **18.05.** Художественный фильм. **18.30.** Из-за кулис Сопота. **19.00.** Панорама. **19.05.** Местная программа. **19.30.** Телетурнир. **20.00.** Школа лгунов. **20.30.** Фестиваль Амстердам. **21.00.** Сопот-94. **1.05.** Развлекательная программа.

28, ВОСКРЕСЕНЬЕ

БЕЛАРУСКАЕ ТЭЛЕБАЧАННЕ

8.00. Раніца рэспублікі. **8.10, 21.00.** Пад купалам Сусвету. **8.20, 20.35.** Пяць хвілін на жарты. **8.25.** Слова да чалавека. **8.55.** Справы вайсковыя. Будні і святы. **9.40.** Урокі здароўя. Аздараўленне дзяцей у лагеры «Геолаг». **10.05.** Нядзельная пропаведзь свяшчэнніка Алесія Шынкевіча. **10.15.** Беларускі тур. Падарожжы, сустрэчы, адпачынак. **10.35.** «Чарапашкі ніндзя». Мультсерыял для дзяцей і дарослых. **11.00.** «Каханне немаладога чалавека». Маст. фільм. **12.20.** АВС-клуб. Англійскую мову вучым самі. **12.35.** Аэробіка. Урокі Наталлі Наважылавай. **13.05.** MTV. Лепшыя хіты. **13.35.** Кола дзён. 14.00. Асілак. Спартыўны клуб. Прамая лінія. **15.00.** Шоу-TV «Тры апельсіны». **16.00.** Мультфільмы. **16.30.** Наталі. Праграма для жанчын. **16.50.** Чэмпіянат Беларусі па мастацкай гімнастыцы. **17.30.** «І за гарою пакланюся». Ф. М. Янкоўскі. **18.05.** Дзелвы веснік. **18.20.** Тэлеклуб «Гаў-гаў». **19.00.** «Чарапашкі ніндзя». Мультсерыял для дзяцей і дарослых. **19.25.** «Гінес-шоу». (Вялікабрытанія, ЗША), 43-я серыя. **20.40.** Калыханка. **21.10.** «Дзве жанчыны». Маст. фільм (Італія). **23.00.** Камп 'ютарны палігон. **23.15.** Футбол. Чэмпіянат Беларусі. «Нёман» (Гродна)— «Дынама» (Мінск). 2-й тайм. (Гр.).

КАНАЛ «ОСТАНКИНО»

7.15. Олимпийское утро. **7.50.** Спортлото. **8.00.** Марафон-15. **8.30.** С утра пораньше. **9.00.** Полигон. **9.30.** Пока все дома. **10.00.** Утренняя звезда. **10.55.** Земля людей. **11.40.** Палитра. Сальвадор Дали. **12.05.** «После Столыпина». Научно-популярный фильм. Часть третья. **12.55.** «Шпаргалка с подарком». Мультфильм «Радуга». **13.10.** «Подводная одиссея команды Кусто». Док. сериал. **13.00.** Новости. (с сурдопереводом). **14720.** Русский мир. **14.50.** Миниатюра. **15.05.** Живое дерево ремесел. **15.10.** Япония с А. Колошиным. **15.45.** Музыка в эфире. **16.30.** Клуб путешественников. **17.30.** Телелоция. **17.45.** Мультфильмы «Баскетбольная лихорадка», «Настоящие охотники за приведениями». (США). **18.45.** Бомонд. **19.00.** Погода. **19.05.** Жан-Поль Бельмондо в худ. фильме «Авантюристы». **21.00.** Воскресенье. Информационно-публицистическая программа. **21.50.** Спортивный уик-энд. **22.10.** «Ялта-Москва-Транзит-94». IX телевизионный конкурс молодых исполнителей эстрадной песни-94. В перерыве— Новости.

КАНАЛ «РОССИЯ»

7.00, 13.00, 19.00. Вести. **7.25.** «Успение пресвятой богородицы». Документальный фильм. **7.45.** Здорово живешь. **8.00.** Концерт авторской песни. А. Осокин. **8.30.** Студия «Рост». «Первый дубль», «Сонник-супер-ежик». **9.00.** «Таблица умножения». **9.30.** Доброе утро. «Завтрак для чемпионов». **10.00.** Аты-баты... **10.30.** «Вкусно, очень вкусно». **10.40.** Де факто. Международная программа. **11.10.** Киномарафон. «Удивительные приключения барона Мюнхаузена». Мультфильм. **12.40.** Крестьянский вопрос. **13.20.** «Не вырубить...». Ведущий— Б. Коптев. **13.35.** Джаз-клуб. «Веселые ребята из Англии». **14.05.** Белая ворона. **14.50.** Чемпионат мира по автогонкам в классе «Формула-1». Гран-при Бельгии. **17.00.** Волшебный мир Диснея. «Гуфи и его команда», «Черный плащ». **18.00.** Праздик каждый день. **18.10.** Коробка передач. **18.25.** У Ксюши. **19.25.** Кинотеатр Си-би-эс. «Таким играм тебя не учили». Художественный фильм. **21.10.** Клип-антракт. А. Укупник. **21.20.** Суперкубок Италии по футболу. «Милан»— «Сампдория». **23.20.** Автомиг. **23.25.** Звезды говорят. **23.30.** Спортивная карусель.

ПОЛЬША-I

8.35. Неделя. **9.30.** Сельскохозяйственная программа. **10.00.** Сериал пр-ва Канады. **11.30.** Школа выживания. **12.10.** Здоровье. **12.50.** Телеконцерт пожеланий. **13.20.** С камерой среди зверей. **13.40.** Музыкальые телеканикулы. **14.35.** Выставка сельскохозяйственных животных. **15.00.** В старом кино. **16.40.** Сто вопросов. **17.10.** Балтика. **17.40.** Антенна. **18.00.** Телеэкспресс. **18.30.** «Династия Колби». Сериал пр-ва США. **19.20.** Программа кабаре. **19.30.** Стоит посмеяться. **20.00.** Вечеринка. **21.10.** «Возвращение в Кентукки». Сериал пр-ва США. **22.05.** Спортивное воскресенье. **22.30.** 7 дней — мир. **0.05.** Фестиваль польского телетворчества. **2.20.** Поет Ева Бем.

ПОЛЬША-II

8.30. Эхо недели. **9.00.** Мультсериал. **9.30.** Фильм для глухих. **11.30.** Спортивная студия. **11.35.** Фестиваль польского телетворчества. **12.00.** Сериал для детей. **12.50.** «Канкан». Комедия пр-ва США. **15.00.** Программа о животных. **17.00.** Сатирическая программа. **17.15.** Спортивная студия. **17.50.** Сериал пр-ва США. **18.20.** События недели. **19.25.** Телетурнир. **20.00.** Фестиваль польского телетворчества. **23.10.** «Невинно арестованная». Сериал пр-ва США. **0.05.** Тележурнал. **1.00.** Панорама. **1.05.** Звезды мирового джаза.

RELAKS • ROZRYWKA • HUMOR

HISTORYK GRODNA

Wśród zasłużonych grodnian poczesne miejsce zajmuje historyk i archeolog Józef Jodkowski. Położył on duże zasługi w badaniach naukowych nad prehistorią i historią nadniemeńskiego grodu i jego okolic.

Józef Jodkowski urodził się w 1890 r. w Grodnie. Tu ukończył państwowe podominikańskie gimnazjum, a jednocześnie uczęszczał na wykłady z historii Polski i literatury ojczystej u Elizy Orzeszkowej.

Z rodzinnego domu wyniósł głębokie przekonania patriotyczno-narodowe. To ochroniło go przez rusyfikacją. W latach 1905 - 1906 wykazuje czynną postawę patriotyczną. Kolportuje ulotki i odezwy PPS, redaguje nielegalne czasopismo szkolne w Grodnie wzywające społeczeństwo do walki z caratem o polską szkołę.

Po odzyskaniu niepodległości w 1919 r. Józef Jodkowski pracuje w Zarządzie Cywilnym Ziem Wschodnich w Grodnie, a w 1920 r. walczy jako ochotnik na froncie bolszewickim.

Od wczesnych lat młodości interesował się sztuką i historią. Ukończył studia w Akademii Sztuk Pięknych w Moskwie i studia archeologiczne w Instytucie w Petersburgu z odznaczeniem.

Pierwszą poważną pracą jaką wykonał Józef Jodkowski było przeprowadzenie dokładnej inwentaryzacji pamiątek polskiej kultury i sztuki w Rosji carskiej. Opublikował także studia historyczne o zamku w Mirze i cerkwiach na Litwie. W Polsce Niepodległej poświęca się pracy badawczo-naukowej i organizacyjnej.

W 1922 r. jako konserwator zabytków na województwo białostockie był organizatorem i pierwszym kustoszem Muzeum na Królewskim Starym Zamku w Grodnie. Rodzinnemu miastu i grodzieńszczyźnie poświęca najwięcej uwagi i dociekliwości badacza. Godne są podziwu wielokierunkowe i szerokie zainteresowania historyczne Józefa Jodkowskiego, jego mozolny, wytrwały trud bibliofila-szperacza. W 1923 r. w Wilnie wychodzi drukiem jego zarys historyczny Grodna, powiększony znacznie w następnym wydaniu: " Grodno i okolice".

Nowe światło na dzieje nadniemeńskiego grodu rzucają prace Jodkowskiego: "Grodno wczesnośredniowieczne", "Świątynia warowna na Kołoży w Grodnie". Pisze rozprawy o pieczęciach miejskich grodzieńskich z 16 wieku, o cechach rzemieślniczych i hucie szkła w Grodnie za Zygmunta III Wazy. Jako historyk sztuki osobne studia poświęca obrazowi alegorycznemu z 17 w. " Taniec śmierci", będącego eksponatem Muzeum Grodzieńskiego, opatowi Jonaszowi i Afanazemu Antonowiczowi - malarzom grodzieńskim za czasów Zygmunta Starego. Ze znajomością wytrawnego badacza piśmiennictwa studiuje pamiątki pozostałe po Elizie Orzeszkowej w Grodnie, a w 1933 r. spod jego pióra wychodzi szkic literacki "U grobu Jana i Cecylii" (z powieści Orzeszkowej "Nad Niemnem"). W czasie wojny przebywał w Warszawie. Po wojnie pracował w muzeum. Zmarł w 1950 r. w Warszawie.

Wertując przedwojenne roczniki "Dziennika Wileńskiego", "Echa Grodzieńskiego", "Światowida" można natrafić na liczne artykuły Józefa Jodkowskiego, poświęcone różnym aspektom historii Grodna i Ziemi Grodzieńskiej.

Zbigniew LENARTOWICZ

Warszawa

BLIŻEJ MACIERZY

Coraz prężniej rozwija się na Białorusi Telewizja Satelitarna. Za pośrednistwem satelity "Eutelsat F 3" są imitowane polskie programy TV i Radiowe co pozwala połączyć Polaków na Wschodzie, Zachodzie, Stanach Zjednoczonych i Kanadzie w jedną wspólnotę, uzyskać informację o życiu w Polsce. Na obszarze RB są dobre warunki do odbioru polskiego programu satelitarnego "Polonia", nadawanego z Warszawy.

Niżej podajemy garść podstawowych informacji o TV satelitarnej.

-TV satelitarna. Co to jest?

- Jest to system nadawania i odbioru programów TV za pośrednictwem satelitów, umieszczonych na orbicie geostacjonarnej w płaszczyźnie równika na odległości 36 tys km od Ziemi. Satelita porusza się z prędkością kątową, która równa się prędkości kątowej obrotu kuli ziemskiej, dzięki czemu dla anteny odbiorczej jest on nieruchomy, co stwarza doskonałe warunki dla odbioru programu.

- Jaki sprzęt jest potrzebny dla indywidualnego odbioru programu satelitarnego "Polonia"?

- W skład domowego zestawu wchodzi czasza paraboliczna, której zadaniem jest odbicie sygnału i skierowanie go do ogniska czaszy, w którym znajduje się konwerter z polaryzatorem, który z kolei odbiera i przetwarza sygnał. Za pośrednictwem kabla telewizyjnego sygnał jest podawany do odbiornika.

- Czy telewizory produkowane na Białorusi i w innych krajach WNP nadają się do odbioru programu "Polonia"?

- Tak, jednakże te odbiorniki powinny posiadać blok dla odbioru fal decymetrowych i system "PAL".

- Czy można samemu zainstalować niezbędne urządzenia?

- Bez doświadczenia w zakresie instalacji odpowiednich urządzeń oraz wiedzy teoretycznej jest to sprawa skomplikowana.

- Czy antena satelitarna może być zamontowana w dowolnym miejscu?

- Niestety, nie. Antena powinna być zamontowana w miejscach, w których jest swobodny i nie ograniczony widok na stronę południową.

Dla przeciętnego odbiorcy zainstalowanie anteny satelitarnej jest rzeczą kosztowną (około 400 USD), natomiast w dużych blokach mieszkalnych, w których program TV można rozprowadzać wśród wielu odbiorców za pośrednictwem sieci kablowej koszta te są znacznie niższe.

Przygotował Henryk KACZYŃSKI, inżynier firmy "Eliza"

W SKŁADZIE POLSKIEJ OLIMPIJSKIEJ...

Za dwa lata na kontynencie amerykańskim w Atlancie odbędą się XXVI Igrzyska Olimpijskie, na których po raz pierwszy jako samodzielna drużyna reprezentacyjna wystąpią sportowcy Białorusi - stałego członka Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego. Dotychczas nasi ziomkowie występowali osiagając sukcesy w składzie drużyn reprezentacyjnych Rosji, ZSRR lub Polski. I chociaż przeszło to już do historii, należy pamiętać o tych kartach historii kultury fizycznej i sportu, ponieważ zawierają one źródła naszego białoruskiego ruchu olimpijskiego.

Na czele tej listy znajdują się Karol Rómmel, wybitny przedstawiciel polskiego sportu konnego. Urodził się 26 maja 1888 r. w Grodnie. Ukończył miejscowe gimnazjum, a następnie Akademię Sztuk Pięknych w Petersburgu. Po raz pierwszy uczestniczył w Igrzyskach Olimpijskich w 1912 r. w Sztokholmie w składzie drużyny rosyjskiej. W 1912 r. w Paryżu i w 1928 r. w Amsterdamie K. Rómmel wystąpił jako członek polskiej drużyny reprezentacyjnej w dyscyplinie jeździectwo, zdobywając dwa medale brązowe. Dopomogli mu w tym konie "Faworyt", "Donese" i inn. Partnerami jego w drużynie byli T. Koszarowski, M. Antoniewicz i K. Szosland. W latach 30-40 pracował jako trener. Podczas wojny był więźniem obozów śmierci Dachau i Mauthausen. Po wojnie zasłużony organizator i trener jeździectwa w Polsce, pułkownik Wojska Polskiego. Zmarł 7 marca 1967 r. w Sopocie.

W 1952 r. na Igrzyskach w Helsinkach w składzie drużyny bokserskiej w wadze półciężkiej wystąpił Tadeusz Grzelak rodem z Pińska (ur. 24 grudnia 1929 r.). Niestety, nie udało mu się zdobyć nagrodę olimpijską.

W Igrzyskach Olimpijskich 1960 r. w Rzymie, 1964 r. w Tokio i 1968 r. w Meksyku uczestniczył strzelec Jerzy Nowicki, urodzony 2 stycznia 1933 r. w Brześciu. Trzykrotnie na Olimpiadach uzyskiwał on dobre wyniki, jednakże nie udało mu sie stanąć na podium zwycięzców. W Rzymie przegrał on z niewielką różnicą przedstawicielowi ZSRR W. Szamburkinowi.

W składzie polskiej drużyny reprezentacyjnej w Tokio (1964 r.) był wioślarz Ryszard Lubicki. Urodził się 3 września 1936 r. w Mikaszewiczach na ziemi brzeskiej.

W Igrzyskach w Rzymie (1960 r.) i w Tokio (1964 r.) w składzie polskiej drużyny koszykówki brał udział Jerzy Piskun, który urodził się 4 czerwca 1938 r. w Pińsku. Wzrost 199 cm, waga 88 kg.

Więcej szczęścia miała siatkarka Jadwiga Marko-Książkowa, ur. 6 kwietnia 1939 r. w Zelwie. W Tokio jej drużyna zajęła trzecie miejsce (po Japonii i ZSRR), natomiast w 1968 r. w Meksyku miejsca zwycięzców uplasowały się następująco: ZSRR, Japonia, Polska. Drużyna zdobyła brązowy medal, do czego również przyczyniła się Jadwiga.

W latach 60 wśrod skoczków do wody w składzie polskiej drużyny był nasz ziomek Jerzy Kowalewski, ur. 6 maja 1944 r. w Wołkowysku. Najświetniejszy skoczek w Polsce, niestety, nie zdołał w Rzymie i Meksyku zdobyć miejsc powyżej 15 i 22 w skokach z trampoliny i wieży.

Podczas Igrzysk w Montrealu (1976 r.) w barwach Polski w biegu na 800 m uczestniczył lekkoatleta Marian Gęsicki, ur. 19 maja 1953 r. w Nowogródku.

Znaczące ślady w historii sportu polskiego w okresie przedwojennym i powojennym pozostawił członek grodzieńskiego klubu sportowego "Kresowia" lekkoatleta Witold Gerutto (1.10.1912 - 13.10.1973). Jego karierze sportowej przeszkodziła wojna. W wieku 36 lat odniósł on sukces podczas Igrzysk 1948 r. w Londynie. W latach późniejszych był głównym trenerem polskiej drużyny lekkoatletycznej, wybitnym działaczem sportowym, jednym z tych, którzy wynieśli polską lekką atletykę na wyżyny światowe.

Jest rzeczą oczywistą, że te skape informacje o naszych ziomkach nie wyczerpują tematu, jednakże od czegoś należy zacząć.

Myślę, że z biegiem czasu informacje te się pogłębią o wkład Białorusinów, uczestniczących w składzie rosyjskich i radzieckich drużyn olimpijskich, co da możliwość napisać pełną pracę o białoruskim ruchu olimpijskim.

W. CZARAPICA



KOLEŻANKI Fot. M.Aniszczenko

RÓŻNE RÓŻNOŚCI

Osiem tysięcy lat temu ludność świata wynosiła, zdaniem naukowców, około 6 milionów. W pierwszym roku n.e. Ziemia miała ok. 255 milionów mieszkańców, ale tysiąc lat później, w roku 1000 było ich mniej, bo około 250milionów,a w roku 1500 tylko 460 milionów. Przyczyną zmniejszenia się liczby mieszkańców Ziemi były krwawe wojny i epidemie chorób. Dziś na naszej planecie żyje ponad 5 miliardów ludzi - urodzony 11 lipca 1987 r. Matej Gaspar z Zagrzebia symbolicznie uznany został przez sekretarza generalnego ONZ za 5 miliardowego mieszkańca Ziemi. Obecnie dzienny przyrost ludności świata wynosi 223 285 osób - 155 noworodków na minutę!

NA WESOŁO NA WESOŁO

Do kopalni przyjechała delegacja rządowa.

- Całe moje życie związane jest z kopalnią - opowiada stary górnik. - W kopalni zginęli: mój pradziad, mój dziad i mój ojciec.

- I pan się nie boi tak codziennie zjeżdżać na dół - pyta jeden z ministrów.

- A gdzie umarł wasz pradziad?- pyta górnik.

- W łóżku.
- A dziad?
- Też w łóżku
- A ojciec?
- Też w łóżku.

- I wy panie - pyta górnik - nie boicie się tak co noc kłaść do łóżka.

***

Pewien górnik, któremu czasem trudno było wygadać się, a był zapalonym hodowcą królików, zobaczył, że do jego domu zbliża się sztygar. Chciał mu się pochwalić swoimi królikami i woła:

- Hej, panie sztygar, chodźcie sam ino, pokaża wos królikom.

***

Jeden górnik był chory i poszedł do lekarza. Ten zbadał go i mówi:

- Człowieku! Od dziś nie możecie wziąć do ust żadnej gorzałki. Zapamiętajcie to sobie!

- A co - powiada górnik - już tu była moja stara?

"Głos znad Niemna"
Wydawca: Związek Polaków na Białorusi

Adres redakcji:
230005 Grodno
ul.Dzierżyńskiego 32
tel.44-94-57,44-63-75

Druk : Zakłady Graficzne
Grodno, ul.Poligrafistów 4
Zamówienie nr... 3313
Nakład **10000** egz.

Tygodnik:
indeks 63863 Nr rej. 8
Cena 300 rb.
Objętość pisma - 2 drukowane arkusze

Cena prenumeraty:
IV kw. 1994 r. 6000 rb.,

Redaktor naczelny
Eugeniusz SKROBOCKI